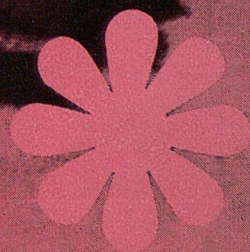

AMATÉRSKÁ SCÉNA

as
71

11

ROČNÍK 8
LISTOPAD
KČS 4

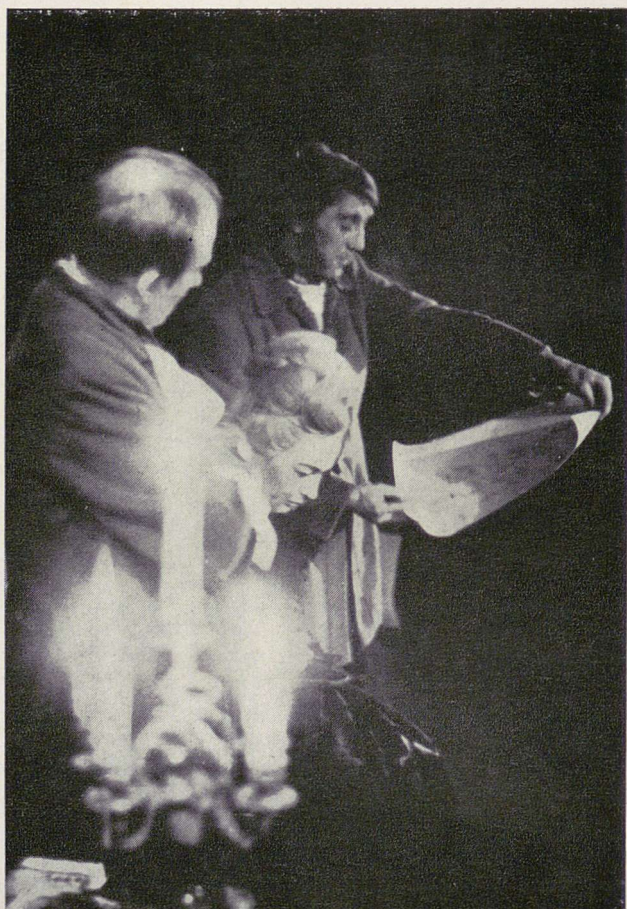

SOUBOR, KTERÝ HLEDÁ

Tak nazval „Tyl“ z Jablonce nad Nisou jeho režisér a herec Adin Douba. Jabloneckému souboru je letos na podzim 100 let. Věnujeme tomuto velkému výročí několik článků dnešního čísla a přejeme jabloneckým „Tylákům“, aby je chuť hledat moderní tvář dnešního amatérského divadla nikdy nepřešla.

Nahoře: Ben Jonson — Lyšák Volpone, dole vlevo L. Feuchtwanger — Vdova Capetová, vpravo N. Pogodin — Aristokrati

○ Sovětském svazu je známo, že má úctyhodný počet divadel, jejichž mnohé soubory sklízely vavříny na slavných scénách světa. Statistika, že na každých 450 000 obyvatel SSSR připadá v průměru jedno profesionální divadlo, je názornější, uvážíme-li, že tento průměr v sobě zahrnuje i oblasti velmi řídké osídlené a že se sem nepočítá množství stálých ochotnických scén, takzvaných lidových divadel, při závodech, kulturních domech a kolchozních klubech.

Pokud jde o ochotníky, mohli bychom pro ilustraci uvést nevelkou autonomní Baškirskou republiku na Uralu, kde žije necelých tři a půl miliónu obyvatel. Kromě profesionálních divadel je tam čtrnáct lidových ochotnických scén, 236 dramatických kolektivů v klubech, 629 ochotnických kroužků v rudých koutcích a 72 studentských dramatických kolektivů. Činnosti v nich se účastní skoro 16 000 lidí. Tento počet v sobě ovšem nezahrnuje ochotnické soubory v kolchozech a sovchozech ani občasnou dramatickou činnost školních kolektivů.

Svého času, někdy ke konci padesátých let, se hodně mluvilo o klesajícím zájmu o divadlo a o rostoucí konkurenci filmu a televize. Je zajímavé, že v poslední době i přesto návštěvnost v sovětských profesionálních divadlech roste. Za uplynulý rok se zvýšila o 1,6 miliónu, to znamená, že v roce 1970 bylo v sovětských divadlech přes 10 miliónů lidí. Přitom se síť profesionálních divadel v SSSR stále rozšiřuje. V druhé polovině šedesátých let přibýlo 39 nových profesionálních divadel a nastupující devátá pětiletka počítá s dalšími desítkami.

V srpnu letošního roku vyšel v časopise *Kultura* i žižň článěk zasloužilého uměleckého pracovníka RSFSR Alexandra Solodovnikova o sovětském divadle. Přinášíme z něho podstatný výtah; autor píše:

Před několika léty jsem přednášel v Miláně na sovětsko-italském divadelním symposiu o rozvoji sovětského divadla. Vzpomínám si na tiskovou odezvu a na údiv, který vyvolala statistika svědčící o stovkách stálých divadel v SSSR a o růstu jejich návštěvnosti. My naopak jsme se divili tomu, že Itálie, země s velkými kulturními tradicemi, měla tehdy sotva deset, jak Italové říkali, stabilních divadel. Příčina netkví přirozeně v tom, že italské divadlo (včetně antického období) má za sebou tradici dva a půl tisíce let a tím že jaksi přestárla, kdežto ruské divadlo se svou třístaletou tradicí je plno mladistvých sil. Kořen problému tkví podle mého názoru v sociálním typu divadla, v jeho společenské základně a ideové i umělecké problematice.

Před půlstoletím se v sovětské zemi zrodilo divadlo, v dějinách dosud nevidané. Jeho hrdinou i auditoriem se

stal lid, pomýšlející na konkrétní budoucnost a jeho hlavní problematikou byla přestavba společnosti. Historická pravda, sestra spravedlnosti umělecky ztvárněná, se stala tvůrčí metodou nového divadla. Místo úniku do světa iluzí a klamných přeludů přichází potřeba opřít se o historickou jistotu a reálnou naději, která se v budoucnu uskuteční. V této výměně sociální funkce jistoty a klamu se zrodila nová tvůrčí metoda sovětského divadla, socialistický realismus. A tato metoda je organickou součástí demokratické podstaty sovětského divadla.

To ovšem neznamená, že socialistický realismus je něco strnulého a navždycky daného. Náš realismus nemá nic společného s naturalismem, s kopírováním života, jak se to někdy chápalo na Západě. Reálnost i bohatství života v pohybu a ve vývoji, to je vlastně

SOVĚTSKÉ DIVADLO DNES A ZÍTRA

pravý základ sovětského divadelního umění. Tyto obecné úvahy potvrzuje i každodenní praxe.

Dvě moskevská divadla, Ústřední divadlo Sovětské armády a Divadlo na Tagance, uvádějí stejnou hru, totiž dílo B. Vasiljeva *A jítří hvězdy jsou němé*. Tématem je minulá válka a hrdinství obyčejných sovětských lidí. Jde tedy o námět, který se už tolikrát stal předmětem scénické pozornosti, a přesto jsou tyto dvě inscenace zcela rozdílné. Armádní divadlo usiluje o věrnou reprodukci vnějších okolností, v nichž se rozvíjí dramatický děj, o rovnováhu mezi dramatickostí a lyrismem, o přísný realismus. Taganka naopak využívá stylizovaných forem scénického zobrazení, dává průchod vynalézavosti režie, staví na divákově schopnosti pochopit záměr režiséra na půl slova. V obou inscenacích silně působí pravdivost charakterů a snaha sdělit divákovi atmosféru válečného života. Přitom obě inscenace byly dobře přijaty jak diváky, tak kritikou.

Sovětské dramatické umění se nevyhýbá konfliktům. Snaží se vidět a

objevovat rozpory a protiklady životního procesu, vždyť bez toho by nebylo ani dramatu. Přestavba společnosti je vždycky složitý proces, neboť cesty jsou neprobádané. Jak zde zajistit maximální sblížení zájmů osobních se zájmy společnosti? Jak najít nehumánnější cesty k dosažení humánního cíle? Jak to nové, co se rodí, sladit s navyklym a vžitým? Jaké procesy jsou charakteristické pro osobnost, která se stala subjektem a současně objektem dynamického historického procesu?

To všechno jsou složité otázky a rozpory, které se přímo nabízejí pro drama. Tyto rozpory se ovšem zpravidla nemění v antagonistické, nesmiřitelné, což nijak nesnižuje jejich působivost.

Příkladem takových konfliktů je drama *Marja*, dnes již v SSSR populární dílo Afanasije Salynského, podobně jako hra mladé autorky Jeleny Kaplinské *Inženýr*.

Základem Salynského dramatu je kolize, k níž dojde při stavbě významné elektrárny. Aby urychlil stavbu, hodlá náčelník Dobrotin zatopit tři sta let staré městečko Izlučinsk a vyhodit do povětří bohatá ložiska mramoru, která brání stavbě příjezdových cest. Proti Dobrotinovým plánům se postaví tajemnice okresního výboru strany Marja Odincovová, která navrhuje sice obtížnější, zato rozumné řešení, totiž postavit elektrárnu, ale zachránit přitom bohatství kraje, včetně městečka i mramoru.

Také hra Kaplinské zkoumá dialektiku materiálních a morálních hledisek určujících tvůrčí vztah k práci. Jádrem dramatu *Inženýr* je opět psychologický pohled na proces, jehož cílem je jednota zájmů státu a jednotlivce.

Revoluce zrodila nového hrdinu a tento hrdina formuje charakter probíhajícího revolučního procesu. Místo člověka v tomto dění, vztahy osobnosti a společnosti, to je ústřední námět současné sovětské dramatické tvorby i divadla.

Repertoár divadel se pochopitelně neomezuje jenom na domácí vnitřní problematiku. Sovětský divák je už svou podstatou internacionální a nejsou mu cizí problémy všelidské, ať už tlumočeny sovětskými či zahraničními současnými autory, o klasických už nemluvě. Na sovětských scénách jsou doma jak Gorkij tak Shakespeare, Anouilh i Tennessee Williams, Böll i Saint-Exupéry, Dürrenmatt i dramatici socialistických zemí.

V příštím roce bude v SSSR všesvazová konference sovětských režisérů. Má shrnout výsledky tvůrčích zkušeností a určit směr, kterým dál, aby společenská úloha sovětského divadla ještě vzrostla. Vždyť i divadlo znamená neustálý pohyb vpřed, společně s lidem a v zájmu lidu.

100 LET OCHOTNICKÉHO DIVADLA V JABLONCI NAD NISOU

Jablonec nad Nisou byl až do konce druhé světové války baštou německého nacionalismu. Vše, co bylo české, co jen trochu mohlo působit na udržení národního cítění české menšiny, bylo v zárodku tlumeno a dušeno. Uvědomme si, že Jablonec n. N. měl v roce 1938 asi 38 000 obyvatel a z toho jen 7500 Čechů. Situace v sedmdesátých letech minulého století byla ještě daleko horší a složitější, vždyť tu nebyla ani česká škola. Tím obdivuhodnější a záslušnější byla práce těch, kteří stáli u kolébky ochotnického divadla v našem městě. Byli to převážně dělníci a drobní státní zaměstnanci. Škoda jen, že se nepodařilo uchovat dostatek dokumentárního materiálu. Příchodem německých okupantů byl zničen včetně všeho, co jakýmkoliv způsobem připomínalo život Čechů v tomto městě, plném nenávisti vůči všemu českému. Přesto se domnívám, že nebude nezajímavé z toho mála, co zbylo, a ze vzpomínek vlastních i ostatních pamětníků ukázat, co všechno museli naši předchůdci překonat, aby mohli uskutečnit svoji touhu hrát ochotnické divadlo, s jeho pomocí poskytnout svým spoluobčanům kousek zábavy, poučení, ale hlavně probouzet v nich lásku k jejich rodné zemi a mateřskému jazyku.

Počátky byly velmi těžké, hrálo se po různých hostincích, jejichž majiteli nebo nájemci byli Němci. Ti pak pod tlakem svých soukmenovců činnost ztěžovali a čas od času znemožňovali. Nejinak tomu bylo i ze strany c. a k. úřadů, které této práci stavěly v cestu všechny možné překážky svými úředními zákazy a připomínkami. Přes všechny tyto těžkosti a nepřázeň nadšení českých ochotníků neuhaslalo. Nic nedovedlo jejich lásku k divadlu zlomit.

Letos na podzim je tomu plných sto let, kdy se z improvizovaného jeviště představili české veřejnosti prvním představením, tehdy oblíbenou a každoročně na Dušičky hranou truchlohrou „Mlynář a jeho dítě“ naši ochotníci. K tomu, co předcházelo a následovalo, čím vším se musili ochotníci probojovat, nechme promluvit kronikáře, který píše:

»Když jsme tak před mnoha již lety zachycovali pro paměť budoucím vzpomínky tehdy ještě žijících zakladatelů divadelní činnosti u nás, podrobovali „interviewu“ naše staré účastníky počátku jabloneckého českého spolkového života, aneb listovali po ochotnických stopách

v nejstarším zápisníku České besedy, prohlíželi trosky i švabachem ještě psaných divadelních rolí, shledávali jsme i po půl století, že vedle knihovny a společenského besedování bylo to divadlo, jež bylo hlavním prostředkem k soustředění českého živlu zde a tmelem k udržení „České besedy“ za tak nepříznivých poměrů zakládáné.

Ještě dnes připadá jako pohádka líčení současníků a zápisy tehdejší, dovídáme-li se, že tehdy byla česká divadelní představení pilně hrána v německých hostincích, kde později až po dobu první republiky českého slova nebylo trpěno. „Grosswardein“, „Jägerhorn“, „Zur Bastel“, „Altes Schützenhaus“ — a tam divadelní představení České besedy. Byla to v těchto letech asi zlatá doba smírného soužití německých občanů s českými ochotníky, tvrzeno-li, že i německé rodiny bývaly návštěvníky prvních českých divadelních představení. Nejstarší účetní kniha „České besedy“ vykazuje již v únoru 1871 ve vydání položku: Koupě barevného papíru a špagátu pro „Divadelní akademii“. V příjmech zisk nevykázán. Pamětníci nám ten úkaz vysvětlili prostě. Na úhradu deficitu se mezi účinkujícími dělávala po divadle sbírka... Svě rekvizity si každý ochotník obstarával sám. O uvedeném prvním divadelním představení čteme v účetní knize příjem zl. 9,86, připravení divadla a všeliké k tomu potřebnosti zl. 7,76, čistý výnos hry zl. 2,10. — Přezkoumali a v pořádku našli revizoři Jan Košvanec a Franc Šmejkal.

Naši praochotníci mohli se pochlubit opakováním hned prvního svého celovečerního představení. A co vzpomínek táhlo hlavou našich dědoušků. Alespoň jednu: Nadšení ochotníci sbírali doma ženuškám ložní prádlo ke garderobě pro zástup duchů v Mlynářů a jeho dítěti. Na stížnosti postižených chlubil se paní Fiedlerová svojí ostražitostí, to že ona před tatínkem včas ukryla všechny bílé pokrývky, aby je uchránila před poškozením. Klidná, sama s sebou spokojená ubírala se do „Grosswardein“ na Josefsplácku — dnes Občanském náměstí — do divadla, těšíc se na mrzutou náladu svých přítelkyň pro bezohledné rabování pánů manželů. Avšak to překvapení. — Oponu představovaly nejzdobnější, nejšetřenější součásti její výbavy, dvě těžké květované ložní pokrývky... S námahou tvářila se klidnou, ale vzpomínal manžel, toho večera Jakob — potom doma prý...

První pronajatá místnost při vší skromnosti brzy nestačila, návštěvy se lepšily a v březnu 1872 byla najata nová místnost vinárny u Benedikta (dnes již zrušené), za čtvrtletní nájemné 5 zlatých. Zde již bylo pořízeno vkusné jeviště a podle zápisníku z r. 1872 — hrálo se pilně, pořádány pěvecko-deklamatorní Akademie, Merendy a hry divadelní.

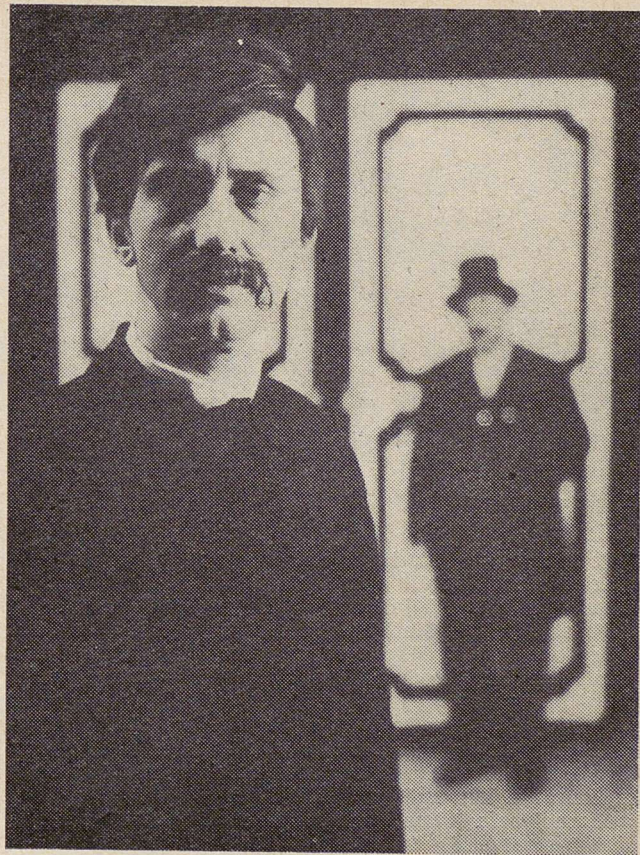
Roku 1875 získán pro divadlo sál U Bergmanů (později židovská modlitebna). Jeviště zvětšeno nákladem 120 zlatých. Práce truhlářské vykonal Václav Šonda, malbu dekorací J. Seidl, klempířské práce převzal J. Čapek. Píšek a Puš rozepisovali role. Z těchto svitků se dovídáme, že v prvních letech byly hrány hry: Tvrdohlavá žena, Sedlák křivopřísežník, Divotvorný klobouk, Modlitba na hřbitově, Paní Marjánka, matka pluku, Jan, za chrta dán, Čech a Němec, Loupežníci, Tlachal, Frajtr Kalina, Hlucský podomek a řada aktových her.

S Marjánkou matkou pluku a Loupežníky skutečně i zájezd na Malou Skálu, tam hráno v zámecké hospodě s velkým úspěchem — asi jenom morálním, neboť v účetní knize efekt postrádáme. Dovídáme se — „Inu stálo to každého nějaký groš, zvlášť kdo si svou garderobu objednal z Prahy, ale sláva byla...“

Další zájezdy se z technických důvodů přes zájem okolních obcí nekonal, nebylo peněz a výdělky jednotlivců nevalné.

Jako vynikající ochotnice těchto let jsou uváděny: sl. Frant. Šmejkalová, provd. Nováková, sl. M. Jindřišková (Dvořáková), pí Táborská, Kramářová, Crhová.

Roku 1881 v důsledku výpovědi z najatých místností byla činnost zastavena, jeviště uskladněno na půdu v do-

F. F. Šamberk — K. H. Borovský

mě pana Šondy. Thálie, pokryta plísní, zesmutněla. „Ach — náš divadelní svět opředen pavučinou, jezero zaprášeno, krajina oprýskána, do salonu pršelo, oblaka hlodaly myšky...“

Tepře v roce 1891 se noví lidé ujali opuštěné divadelní Musy. První učitel tehdejší Matiční české školy pan Jan Stránský dal podnět k prvním kabaretním večírkům a když „Česká beseda“ dala ze zachráněných trosek doplnit jeviště, zahájil na podzim r. 1891 znovuoobnovený „Dramatický odbor České besedy“ svou činnost Štolbovou Závětí. Prvními režiséry a pilnými ochotníky byli exportní úředníci Jan Fleischhauer, Frant. Koldovský, c. k. pošt. úředníci Leopold Hudeček, Sal. Kollmann, Josef Tejchman, Bedřich Kotyk, Otakar Pinsker, Karel Lišnovský a Frant. Vik.

Léta ubíhala, hrálo se pilně a obětavě za těžkých podmínek, za potíží, zvyšovaných narůstáním německého nacionalismu, nepřízně c. a k. úřadů, přesto výčet několika čísel ukazuje, kolik bylo záslužné ochotnické práci věnováno úsilí, obětavosti a času — v roce 1900 byla sehrána 100. premiéra uvedením Šamberkova jedenáctého přikázání.

Není možné, chceme-li podat alespoň stručný přehled století ochotnické práce, nezmínit se o některých důležitých meznících a významných údobích jeho vývoje. Po nesčítném stěhování, po různých hostincích, dostává se celému společenskému životu české menšiny v Jablonci nad Nisou konečně v r. 1909 postavení Národního domu slušného střediska, čímž přirozeně i naši ochotníci získali své stále jeviště a vlastní střechu. Starostí však nebylo, bylo nutno platit půjčku na stavbu Národního domu, což bylo valnou částí činěno z výtežku divadelních představení. V těchto letech se hrálo velice pilně a často. Jen v roce 1912 to bylo 28 divadelních představení (premiér). Jako 250. představení byla sehrána od vzniku ochotnického divadla r. 1913 Jiráskova Lucerna.

Snímek z Aristokratů

Psal se rok 1912, když v čele ochotnického souboru „České besedy“ stáli ochotníci F. Košek, K. Ipser, říd. učitel Boh. Wett, J. Jakubec, F. Kyncl, B. Kočí, A. Pilař, Č. Arlet, J. Vít, J. Matějčík, B. Laňar, J. Gross, A. Zach, J. Brykner a další. V tomto roce sehráno 128 představení. Mimo jiné Jar. Borodinského Stávka a Erkananův Polský žid.

O rok později to bylo 17 představení, z nichž jmenujeme alespoň Jiráskovu Lucernu, Šubrtova Jana Výravu, Vrchlického Noc na Karlštejně, Hilbertovu Vinu. Zde třeba se zmínit o literární, zejména dramatické tvorbě člena souboru Josefa Johna, jehož aktovka Cikánata byla uvedena na mikulášském večeru.

V prvním roce světové války 1914 činnost odchodem řady mužů na „pole cti, bojovat za jeho veličenstvo i říši Rakousko-Uherskou“ byla ochromena. Leč neustala, sehrána 4 představení a uveden jeden „Přátelský večer“.

V roce 1915 inscenovány Jiráskovy hry Kolébka a Otec, dále Šubrtovy Zně, Preissovej její Pastorkyňa. Na konec roku „Válečný silvestr“ se vzpomínkami na ty, kteří na

válečných polích vzpomínali na své doma. Je přirozené, že činnost byla ztěžována úřady i úbytkem odešlých vojáků, ale ochotníci se nevzdávali, bojovali do roku 1916, kdy c. a k. hejtmanství v Jablonci n. N. České besedě svým výnosem 8. dubna 1916 činnost zakázalo. Hrát divadlo bylo povolováno jen tehdy, byl-li čistý výtěžek představení věnován Válečnému invalidnímu fondu. Tož se tedy nehrálo.

Konečně nadešel čas konce války a osvobození a tím znovuzahájení činnosti českých div. ochotníků v Jablonci n. N. V té době již také se hlásil opět k životu druhý ochotnický soubor Dělnické divadlo, později Dram. odbor DTJ Svat. Čech, založený v r. 1909. Oba soubory vyvíjely velmi aktivní činnost. Dá se říci, že mezi nimi neexistovala rivalita, vzájemně si pomáhaly a úzce spolupracovaly. V roce 1934 otevírá Dram. odbor Svat. Čech své Divadlo v přírodě. Zahajovacím představením byla hra A. Horákové Libušský jemnostpán, hráli členové obou souborů. Divadelní a kulturní život české menšiny se velmi zdárně rozvíjí. Nastává však doba nástupu fašismu, henleinovského nacionalismu. Thalie v Jablonci umlká, ochotníci herci a funkcionáři se rozprchlí po vlastech českých. Pokud však víme, žádný z nich ani ve svém novém přechodném domově nesložil ruce v klín, a pokud to bylo jen trochu možné, dále sloužil ochotnickému divadlu s vědomím, že se vrátí, že válka skončí, že opět bude možné hrát doma v lepších a nových podmínkách. Tato touha se splnila, vrátili jsme se, ale to je již jiná kapitola.

Závěrem lze říci, že za těch 100 roků ochotnického divadla v Jablonci n. N. byl vykonán veliký a záslužný kus kulturní práce, kterou nelze docenit. Zde šlo vždy o divadlo angažované, o divadlo bojující, které mělo své jasné cíle a poslání, které i za nepředstavitelně těžkých podmínek plnilo své poslání.

Všem těm, kteří stáli u kolébky ochotnických začátků i jejich následovníkům patří náš dík a obdiv, díky jim byla zde vytvořena dobrá tradice ochotnického divadla.

Nejlépe to vyjádřil kronikář u příležitosti 60. výročí „České besedy“: „Zachovejme si lásku k divadlu i dnes za poměrů mnohem příznivějších, buďme horlivými, obětavými cititeli vznešené kněžky Thalie, sobě i jiným k zábavě i potěše.“

ALFRED JEČNÝ

20 LET BUDOVÁNÍ SOUBORU

S proudem osídlenců v létě 1945 přicházejí z vnitrozemí také první „komedianti“. Někteří se do Jablonce vlastně vracejí (Ječný, Slavík, Kovář aj.), další přicházejí hledat nový domov. Spojuje je společná láska k divadlu a tak již v září 1945 obnovují ochotnické divadlo v založeném souboru J. K. Tyl. Za několik týdnů hraje první skupina nadšenců Kožíkovo Přátelství. Ne na dřevěném jevišti hostince, ale na prkech Městského divadla, kam do té doby směli vejít jen německé soubory. Následují další představení: Stanice Gordián, Maškarní příhoda, Soudce nikoliv mstitel.

Soubor rostl, přišly i organizační starosti. Především hledání klubovních místností — vlastního stánku. Trvalo však ještě tři léta, nežli se podařilo získat starý hostinec, kde si ochotníci takřka na koleně vybudovali pěknou zkušebnu s jevištětkem a dvě klubovní místnosti. Přitom se pořád hrálo. V ro-

Snímek z inscenace Libušský jemnostpán, hráno roku 1934

ce 1947 5 titulů v 11 představeních (uvedena úspěšně i Jiráskova Lucerna), o rok později již 8 titulů ve 20 představeních, mimo jiné i Tylova Fidlovačka a opereta Loutka, která dokázala 5X naplnit jablonecké divadlo. Rozšiřuje se i okruh režisérů. K Jirákovi a Ječnému se připojují Beneš, Kovář, Samek, Čumpelík. Byla dobrá představení, byly i prohry. K těm druhým patřil i Langrův Grandhotel Nevada za osobní účasti autora. Pan Langer byl ale shovívavý. Nám však dobře nebylo, cítili jsme svou vinu na slabém představení.

Léta 1950 až 54 byla zlatým věkem souboru. Ovšem, pracovalo se ve spěchu, představení se uváděla po 5 až 7týdenním nácviu, jejich úroveň — měřeno dnešním pohledem — byla vesměs slabší, ale přesto se dnes podíváme svým tehdejšími silám. Vždyť v roce 1950 bylo uvedeno 9 premiér, v dalších letech neklesl jejich počet pod 5. Hrály se i operety. Polská krev v režii Waltra Kováře se hrála v samotném Jablonci 15X před vyprodaným hledištěm! Do programu se dostávají i sovětští autoři: Bratři Turové, Sejnín, Gusjev. Z našich autorů byli uváděni Tyl, Jirásek, Vrchlický, z klasiků Goldoni, Molière. — Stoupá příliv mladých lidí. Vytváří se Soubor mladých, připravuje vlastní programy, pásma, estrády, agitační skupiny a vystupuje v celém okrese. Členové souboru dosahují významných úspěchů v celostátních recitačních soutěžích (Maturová, Ječná). V čele souboru stojí obětaví funkcionáři: Kovář, Ječný, Štědrý. Jejich zásluhou byly také uspokojivě vyřešeny hospodářské těžkosti převedením souboru k Okresnímu výboru svazu zaměstnanců školství, který poskytoval pravidelně dotaci na udržování klubovny a její doplňování. Někteří učitelé se stali funkcionáři souboru, herci i režiséry. V těchto letech se při studiu her přechází postupně od kvantity ke kvalitě. Z repertoáru mizí levné divácké hry, dramaturgie je uvážlivější, představením se věnuje větší péče. Tyto postupy si vynutila i větší náročnost diváka. Hrajeme Čapka, Jiráska, Karvaše. Příchodem B. Matěchy se zkvalitňuje i výtvarná práce. Dáváme méně titulů, ale využíváme jich více při zájezdech. Získáváme ke spolupráci profesionální spolupracovníky E. Frejkovou a M. Bílka, stoupá kvalita představení. Nákladnou a náročnou, avšak pečlivě nastudovanou Zuzanou Vojtřovou se dostáváme do skupiny C — nejvýspějších souborů v kraji. Prubířským kamenem kvalit souboru byl Gorkého Jegor Bulčov, dobré představení režisérské dvojice Frejková, Ječný. Hrajeme i pro děti: Vrabčí hory a Tři zlí kmotři nesou stejnou pečeť svědomité práce.

Rada představení Držičovy komedie Dundo Maroje vyvrcholila hostováním nár. umělce L. Peška. S ním jsme se opět setkali o rok později v Gogolově Revizoru. I tady režiséři Pistorius a

E. Sylvanus — Korczak a děti

Bílek odvedli dobrou práci. V r. 1958 vytvořila radostné představení s mladými E. Frejková v Rozovově hře Člověk hledá radost a mladí měli možnost se znovu uplatnit v Blažkově Příliš štědrém večeru (rež. J. Pistorius). Do třetice mladí nastupují ve Filosofské aistorii, hry se udržují na programu delší dobu, zkouší se a piluje po premiérách, hry dosahují stále většího počtu zájezdů. Obhospodařujeme vlastně celý okres, zajíždíme do dalších měst našeho kraje. Soubor mladých, vedený E. Štědrou, je zásobárnou talentů.

Ve městě postupně se odmlčují některé soubory závodních klubů, do Tyla přicházejí nové tváře. Společně sly se soustřeďují v Pogodinových Aristokratech, jimiž jsme se rozloučili s vynika-

jící režisérkou E. Frejkovou před jejím odchodem do Prahy. Do čela souboru přicházejí další schopní lidé: Stránský, Pistorius, Tomáškoví, Hudská, Douba, Mádl, Nejedlo. Několik představení pro dospělé i pro děti (m. j. Filumena Mariturano, Hamlet nemá pravdu, Vrabčí hory) jsou nástupem k intenzivnímu vzepětí souboru v Marii October, kterou studují J. Pistorius s M. Bílkem z liberecké profesionální scény. Konečně přicházejí i pronikavější úspěchy: Hodkovické jaro, Libochovické jaro, Hronov. Vnitřní proces, trvajících několik let, pomoc odborníků, nové režijní postupy, to je na sklonku roku 1965 vklad souboru do posledního pětiletí, kdy nejvýznamnější inscenace jsou spojeny se jménem režiséra A. Douby.

A. P. Čechov — Švédská zápalka

V JABLONCI VČERA, DNES A ZÍTRA

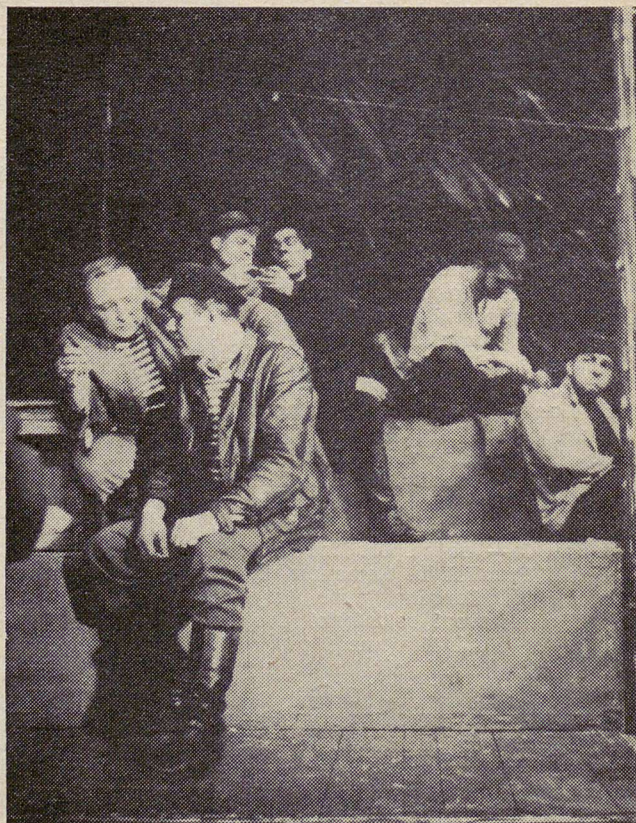

Opereta Svatba v Malinovce

Když se v r. 1964 sešlo v souboru několik nových členů, položilo si otázku, zda má v dnešní době amatérské divadlo vůbec nějaký smysl a zda je životaschopné. Cestu viděli v takovém ochotnickém divadle, které nechce suplovat dramaturgii profesionálních scén. Na sestavování dramaturgického plánu měla ovšem vliv celá řada aspektů

Aristokrati

— činnost v pětaticetitisícovém průmyslovém městě, bohatě navštěvovaném profesionálními divadly, má jiné zákonitosti než ochotnická činnost v maloměstě nebo na vesnici. Značné omezení při výběru her vyplývá dále z hereckých možností členů souboru. Přesto jsou možnosti výběru her bohaté, ovšem jen za předpokladu, že režiséři systematicky studují dramatickou literaturu.

Švédská zápalka

Korzcak a děti

Vdova Capetová

V r. 1964 jsme začli s Feuchtwangerovou Vdovou Capetovou. V té době ji u nás uváděla pouze brněnská televize, ovšem vyrovnat se s náročným obsazením v ochotnickém souboru bylo značně riskantní. Odvaha se vyplátila: 15 repríz hry o čistotě revolučních idejí, o konfliktu dvou revolučních proudů mělo opravdu silnou odezvu u publika.

Po tomto nesporném úspěchu začal soubor pocítovat generační problém, věkový průměr nebezpečně vzrostl. Řešili jsme jej uvedením Labichova Slaměného klobouku, s nímž přišlo do kolektivu několik mladých lidí a současně se vyhovělo stesku herců po komedii. 14 repríz dokázalo, že i náš divák miluje komedii.

Dramaturgické hledání pokračovalo Čechovovou Švédskou zápalkou ve výborném divadelním přepisu manželů Radokových. Zařazení Šamberkova Karla Havlíčka Borovského bylo prubířským kamenem, zda má soubor schopnost vlastní adaptace starších her.

Neustále se hledá, diskutuje, až konečně nacházíme. Ben Jonsónův Lišák Volpone, kterého jsme inscenovali pod titulem Lišák aneb Komédie bez lásky (to lépe vystihovalo náš inscenační záměr), byl přijat souborem s horečným očekáváním. Komédie, kde nejde o lidskou hloupost a směšnost, ale o nebezpečnou vypočítavost a prohnatost, dala režisérovi i hercům netušené možnosti. Měli jsme 59 úporných zkoušek se zvláštní atmosférou: neustálé diskuse o záměru inscenace, duševní i fyzické vypětí všech herců, dlouhé pohovory s výtvarníkem a zvukařem, nejistota, jak nás přijme obecnstvo... Rozdělilo se do dvou táborů. Do dvou nesmiřitelných táborů — doma, na zájezdech, při soutěžních vystoupeních a nakonec i na Jiráskově Hronovu. Měli jsme z toho radost — konečně divadlo, které provokuje diváka! Šestnáct repríz, šestnáctkrát rozbourená hladina obecnstva. Záměr byl splněn.

Další premiérou souboru byl Sylvanův Korzcak a děti. Hra pokrokového západoněmeckého autora, komorní záležitost pro pět herců — pravý protiklad Lišáka. Tam komediálnost, rozpoutaná pohybovost — tady pianissima, jimž, jak jsme se přesvědčili, více prospívá intimní klubové zařízení než divadelní jeviště.

A opět je zařazen do repertoáru Čechov — záměrně dvě aktovky zcela rozdílného žánru. Neznámá a celkem nehraná Svatební hostina a v druhé části anekdotické

Bankovní jubileum. Dva žánry, dva režiséři, dvojí různé inscenační přístupy.

Zatím poslední naší (současně československou) premiérou byla dramatizace románu Antala Staška O ševci Matoušovi. Máme pro ni bohaté divácké zázemí, vždyť děj je zasazen do blízkého okolí působnosti souboru. I když divadelní přepis místy pokulhává, je ohlas u obecnstva značný, snad právě pro tu lokalitu.

Jsmo souborem, který hledá. Dopouštíme se omylů, máme i prohry. Ale i to je dobrá škola. Smyslem amatérské práce je pro nás, že se schází výborná parta lidí, kteří mají stejně rádi divadlo a věčně hledají, jak je dělat.

A další plány? Zkoušíme dramatizaci Balzacova Plukovníka Chaberta a z režisérova šuplíku vyčuhuje komedie anglických autorů 17. století Beaumonta a Fletchera Rytíř Hořící paličky, dále Courtelina „Přece bys neutekl, když si tak pěkně hraje!“ a snad i „úděsný horor“ Baskervillský pes.

ADIN DOUBA

Vlevo Adin Douba, dlouholetý režisér jabloneckého souboru

JEDNOTNĚ K VOLBÁM

Žijeme už řadu týdnů stále intenzivnějšími přípravami voleb do zastupitelských orgánů všech stupňů. Stovky našich recitátorů i celých ochotnických souborů se zapojily do činnosti agitačních středisek při vytváření kulturně politických pořadů. Podstatná část našich souborů vystoupila v předvolební kampani se svými nejlepšími inscenacemi, při mnoha byli divákům představováni kandidáti. Ve dnech, kdy vychází toto číslo našeho časopisu, předvolební kampaň vrcholí. Na pomoc našim recitátorům přikládáme ke sborníkům, na něž jsme už upozornili, ještě hrst dalších tipů. Dramaturgickou příručku, kterou pravidelně otiskujeme v časopisu na tomto místě, najdou naši čtenáři opět v příštím čísle.

ALEXANDER BLOK DVANÁCT

(Úryvek)

Černý večer.
Bílý sníh.
Vichr s větrem.
Člověk beznohý je vích.
Vichr s větrem
chodí božím světem!

Vzdouvá vichr s větrem
sněžný svět.
Pod sněhem je led.
Na klouzačku
nelez teď —
ouha, nebožáčku!

Z okna k oknu přes dláždění
visí na drátě
v plátěném plakátě
„Všecka moc Ústavodárnému
shromáždění!“

A babka čte až bolí hlava,
nic nechápe a poplává
... že se jim plejtvat chce
na tydle plagáty?

bylo by na onučky pro chlapce,
jsou bosí, nahatý ...

Babička — slepička
se přerousala po pláni.
— Panenko svatá z nebička!
— Do hrobu přivedou nás bolšani!

Uhni z cesty!
Vichry s mrazem svádí los!
Stojí buržuj na rozcestí,
do límce si balí nos.

A kdo je tohle? — Dlouhý vlas
a přitlumený polohlas:
— Zradili!

Zahubili Rus!
Pisálek asi — rodilý
Zlatoúst ...

Ejhle ... a po příkopě
šosatec ... zadkem vpřed ...
Hej, bráško pope,
Co teď?

Kdepak máš to světlo,
které lidem kdys

z tvého pupku kvetlo
jako krucifix?

K dámě dáma v persiánu
ulicí se plouhá:
— To nám dalo, dalo ránu ...
Ouha!
Uklouzla ... jak široká tak dlouhá.

Nekoukej!
Tahej, pofoukej!

Vítr až běda
fouká rád.
Poráží, zvedá
sukně a vlasy,
sápe se, tasí
na plakát
„Všecka moc Ústavodárnému
shromáždění!“
a roznáší hlasy

... my taky měly shromáždění ...
... pod lampou ... na dláždění ...
... a projednaly ...
... jó a protokolovaly ...
Za číslo — pětku — za noc — dvacíť!
... a za mň nejdu — nedáš —
tak si maž ...
... jdem na to ... zejtra až!

Je pozdní večer.
Ulice bez lidí.
Jen jeden nechleba
z mrazu se neklidí.

A vítr vešel ...

Tuláčku, zebe?
Tak pojď blíž ...
zahřeju, když mě políbíš ...

Chleba!
Ach, co ty víš?
Zmiz!

Černé, černé je nebe.
Zloba, zoufalá zloba
od srdce sočí ...

Černá je zloba, svatá je zloba ...

Ostrží oči,
vám přišla doba!

Překlad Václav Daněk

BERTOLT BRECHT PÍSEŇ O TŘÍDNÍM NEPŘÍTELI

(Výňatky)

Říkali mi: když budeš hodný velmi,
staneš se rovný pánům všem.
Já věděl: jsem-li už obět šelmy,
nebudu nikdy řezníkem.
Z nás mnohý sehl jím na lep
a dělal vše, co jim vhod.
Když pohořel, pak nenadále
divil se o překot.

Dali nám volební lístky
a my jim pušky, svoji zbraň.
Pršely, pršely sliby
ze všech stran, ze všech stran.
Ti, co znají všechna amen,
nám prý pomohou teď.

Do práce klidně jít máme,
ostatek oni zařídí hned.

I dal jsem se pohnout ještě
a choval se překrotce,
řka: To je hezké od toho deště,
že nahoru téci chce.

A brzy se roznesly zvěsti,
že teď je ruka v rukávě.
Můžem-li menší zlo snést,
to větší nás neklepne po hlavě.
I spolkli jsme Brüninga, kněze,
aby nás Papen neovlád.
A spolkli jsme Papena, junkra,
jinak by Schleicher k nám vpadl.
A junker po knězi přišel
a po junkrovi generál.
Děšť dolů tekla s výše,
byl kolosální a tak dál.

Zatím co běhali jsme k urnám,
šli továrny nám uzavřít.
Když před pracákem spala luza
vzpuřná,

tak měli od nás klid.
A slyšeli jsme pravdy „ryzí“:
Pst! Čekejte! Dosti chmur!
Po jedné mocnější krizi
přijde čas mocnějších konjunktur!
Pravil jsem ke svým druhům:
Hle, třídní nepříteli!
Když ten o dobrých časech mluví,
svůj čas vzal na zřetel.

Děšť to náhle dobře myslí
a vzhůru přšet ne a ne.
Jedno jenom zmůže: přestat.
Až totiž slunko vysvitne,

Překlad Ludvík Kundera

VOJTECH MIHÁLIK ZPĚV NAD KOLÉBKOU

Hajej, spinkej, moje dítě,
cvrčku malinký:
něžná ruka konejší tě,
ruka maminky.
Nad městem na čepcích věží
noc plničká hvězd už leží,
dětí spí a v tmě
jen tam vzadu při podhradí
zadumaný Dunaj pádí,
děvenko moje.

Spí, dokud se nerozvední,
lehce, lehýnce,
a až slunce vstane, zvedni
oči k mamince.
V úsměv se jí slzy změní,
pláč úzkosti, týdny bdění,
všechny rány zlé.
Ne však pláč, ať pronikne ti,
jen ten úsměv do paměti,
děvenko moje.

O čem ti má zpívat, drahá,
v těžké naše dny?
Že už kradmá tlapa sahá
na nůž vražedný?
Že na tebe zvedá pušku,
že ti míří na podušku,
nedá pokoje?
Vždyť ty sama blízko líci
cítíš hlaveň sálající,
děvenko moje.

Kdybychom tak vidět směli
na hodinku svou:
zda umřeme na posteli
nebo pod kulkou.
Ať nás však se stříbrem vlasů
nebo s tvářmi v mladém jasu
skosí palba dne,
viděli jsme už, jak svítí
v komunismu tvoje žití,
děvenko moje.

Viděli jsme, jak se zvedá
život překrásný,
lidské srdce, jež se nedá,
lidský smích a sny.
Mládí! My na jeho čele
vidíme dnes plány smělé,
když nám trudno je,
jak si štěstí po blankytu
vlastních očí rozloží tu,
děvenko moje.

Do mé písni ale dneska
dětský pláč se dme,
požárem jak bíčem třeská
zvíře ohyzdné,
jako křídlo hněvu kosé
na Koreu zřítílo se,
slepá tma tam řve,
dětí přepadla tam lačná
jedovatá hmyzí mračna,
děvenko moje.

Jaká může být tvář vraha?
jaká myšlenka?
Jen po myši zuby sahá
život člověka?
Nebem krásný letoun letí...
Jen mu nemávejte, dětil!
Ten si nehraje:
z výšky hledí na vás mlčky,
hledá tvoje bílé ručky,
děvenko moje.

Seje smrt a hloubí hroby
tenhle divý pták.
Ale i lid roste. Kdo by
lekal se jen tak!
S hněvem běží přes plameny
zotročené pokolení,
s ním jde do boje.
I my budem střezit, bdět,
domov svůj před nepřáteli,
děvenko moje.

Hajej, dadej, dítě krásné,
spinkej pokojně:
na pažbu ti píše básně
otec na vojně.

Když nad jeho hlavou visí
noční nebe, tehdy ty jsi
hvězdou v husté tmě.
Pro tvůj spánek tmavou nocí
tisíc otců pušku nosí,
děvenko moje.

Paměť přemílá a drtí
hlídky probdělé.
My i životem i smrtí
čestně projdeme.
Pokud fičí vítr zhoubný,
pokud duní v světě bubny
zvoucí do boje,
ty mi neotvírej oči,
sní, než jítro k tobě vkročí,
děvenko moje.

Překlad Ivan Skála

S. K. NEUMANN KÁZÁNÍ SPARTAKOVO

Každý sesazený vladař,
kterého jsme zapomněli odstřeliti,
jeho rod vyhubiti
až k pravňukům,
jako strašlivá vina a galejní koule,
tu vztýčený drže, tu ve stín se choule,
nedá pokoje našim dnům.

Jeho bezcenné krve,
bídneho života cizopasného,
neplodného a směšného
jsme užetřili,
ale znova poteče krev drahocenná,
krev myslících a pracujících —
vykořisťovaných a zmírajících,
aby trůny zazářily.

Na zlaté žertí
je vladař jen hadr šarlatový,
aby zaslepil nevinné oči vdovy,
oči mrzáků, žebráků, velkých dětí;
pro ten hadr bude nám znova zmírat,
znova hladovět a znova slzy stírat,
znova odvoděti.

Dokud každý trůn
stržen konečně nezasype vždycky
celý prokletý rod panovnický
až k pravňukům,
znova se zachce vládnout lidské bestii,
znova krve tisíců se pole napíjí
a nové okovy nám dají k okovům.

Dokud všichni vladaři
v celém světě nebudou sesazeni,
navždy až k pravňukům umlčeni,
nedozrála naše žet:
dokud jménem jednoho zástupům
vládnouti možno,
nepochopily, že jest jim vládnouti sobě
všude a v každé době.

1. STARONOVÝ POHLED

Jedním z klíčových momentů k hodnocení minulého, ale i soudobého vývoje slovenského divadla byla protichůdná, neujasněná stanoviska ke dvěma divadelním tvůrcům: Borodáčovi a Jamnickému. Borodáč je již mrtev, Jamnický, nedávno jmenovaný národním umělcem, už dlouhou řadu let nerezíruje, občas ho vidíme na obrazovce nebo zaslechneme v rádiu. Čas mnohé věci jaksi spravedlivě rozděluje sám. Někdejší přehnaná a jednostranná glorifikace Borodáče nebyla slovenskému divadlu k užtku, jakoli byla Borodáčova poctivost a zakladatelská podnětnost nesporná. Bylo ovšem nesmyslné, druhou, moderní linii, kterou zastával v režii V. Šulc, později Jamnický a Budský, stavět uměle do protikladu k méně výbojně realistické tvorbě Borodáčově. Nemělo by smysl to nyní připomínat, kdyby různá hodnocení těchto dvou lidí, často vyslovovaná týmiž kritiky, nebyla po léta zjevně citlivým místem, jakým si uzlem sporů a problémů, od nichž vedla přímá cesta k různým pohledům na současně divadelnictví. V posledních letech se protikladná stanoviska obrousila, čím dál víc je jasné, že Borodáčova zásluha je prostě v něčem jiném než zásluha Jamnického a obě cesty jejich režijní tvorby měly značný a nepopiratelný vliv na další vývoj.

Proč o tom vůbec dnes psát? Přečetl jsem si velmi zajímavý článek dr. A. Kreta [bratislavská Pravda], kritika, přítel ochotníků, dramaturga, znalce sovětského divadla. Článek je nadepsán: „Historická poučení ze sovětského divadla“. Kret v něm poprvé ve slovenském tisku velmi vyhraněně, jasně a argumentovaně říká, že Jamnického orientace na sovětské divadlo byla vědomá, tvůrčí a hluboce důsledná, zatímco Borodáčův vztah k sovětskému Rusku byl motivován především zájmem o klasickou dramaturgu, nikoli především o nový revoluční kvas života mladé sovětské země. Kret píše doslova: „... jako se Borodáč nikdy netajil svým upřímným obdivem ke Stanislavskému, netajil se současně ani tím, že při uvádění sovětských her mu ani tak nejde o to, že jsou sovětské, jako spíš o jejich „ruskost“, slušnou řemeslnou úroveň a mentální příbuznost. Naopak, všechno, co bylo v těchto hrách sovětské, zdvořile veřejně odmítal. Je ovšem nutno pro spravedlnost říci, že toto odmítání mohlo být taktikou umělce, který nechtěl vystavovat sebe i soubor nebezpečí zákazu dalšího uvádění sovětských her... Jamnický navštívil sice Sovětský svaz o dva roky později než Borodáč, nepřivezl si odtud texty vhodných titulů, ale veřejně neskrývaný obdiv organizaci sovětského divadla,

rozmanitosti scénických škol, stylů, svobodě uměleckého projevu a dokonalé struktury sovětského divadelního školství. Jamnický o tomto svém nadšení nejen veřejně mluvil a psal; on svůj obdiv a ponaučení ze sovětského divadla uplatnil ve své neplagizované práci...

Problematika celého tohoto „sporu“ je hluboce vkořeněná do problematiky celého vývoje slovenského divadla, nerad bych ji vytrhával a zjednodušoval. My jsme se ovšem řadu let tvářili, jako že právě tato problematika je typicky slovenská a nemá s naším divadlem nic společného. Není to vůbec tak, čeští divadelníci na Slovensku, návštěvy Burianova Děčka na Slovensku, obdiv některých slovenských divadelníků k levicově orientovaným tvůrcům české moderní režie, to všechno jsou spojitosti příliš úzké, než abychom mohli o těchto problémech nevědět. Proto také na ně, jsou-li slovenskými odborníky v mnohém nově nahlíženy, upozorňuji i v těchto informacích o tom, co se děje pouhých 364 km od Prahy...

2. ZAJÍMAVÁ EDICE

Slovenský Divadelní ústav se sídlem v Bratislavě vydává velmi užitečnou a zajímavou edici. Chtěl bych z ní připomenout knížku **Piscatorovo divadlo vyznání** [N. Štúrová], knihu vzpomínek na vývoj jednotlivých etap SND, nazvanou **Od pamětníků**, nebo konečně Vrbkovu obsáhlou studii **Cestami slovenského dramatu**. Mimo tyto texty vyšla v edici řada jiných, mnohé do Prahy ani nedošly, jiné se připravují. Z toho co o této edici vím, bych chtěl říci, že je to činnost záviděníhodná, která po novém upřesnění a s řadou nových titulů jistě zaplní citelnou vydavatelskou mezeru, která po dlouhá léta ve slovenské divadelně kritické a teoretické tvorbě existovala.

In margine slovenského dramatu ještě pár vět. Inspirovala mne k nim Vrbkova kniha. Slovenské drama se za posledních dvacet let zúžilo na několik málo autorů a her. Vzpomínám na jména — Kazík, Matušítková, Novohradčák, Smrčok, Debnárík, Solovič, Št. Králik, Karvaš, Váh, maďarsky písící V. Egri, Rusnák atd. Zůstalo na scénách dnešních divadel jen málo jmen, tři čtyři — ostatní buď zemřeli (Smrčok), nebo se věnují spíš práci televizní (Kazík, Rusnák), nebo se odmíteli (Matušítková). Juraje Váha hrají doma málo, nejvíc martinské divadlo, zatímco na scéně SND má v posledních letech jaksi příliš dalekou cestu, zato vyrostl z dramatického adepta v dramatika Ján Solovič (**Žebřácké dobrodružství** proniklo i na česká divadla a **Ošemetná situace** se snad také ujme, kromě jiných autorových

her), zmohutněl a řekl bych dokonce autorsky v posledních letech svrovaně úspěšný filmový scenárista a dramatik Ivan Bukovčan, jehož hru **Než kohout zazpívá** hraje jen na českých scénách dobrá desítka divadel.

Různými peripetiemi se ubíralo slovenské drama, začínalo po osvobození klopýtavě a schematicky, dosud má mnoho dětských nemocí, ale přece jen vyrůstá z dětských bačkůrků a stává se dokonce inspirujícím zdrojem pro naši tvůrčí dramatickou dílnu. A to je jistě zajímavé!

3. DRAMATURGICKÝ ZPRAVODAJ

Mám před sebou několik starších čísel cyklostylovaného bulletinu, který vydává slovenská DILIA pro potřeby dramaturgů, divadel atd. Je to tuším měsíčník, něco přes čtyřicet stránek, překlady článků ze světového divadelního tisku, přeložené jednoaktovky, informace. Cenný a velmi užitečný bulletin. Nemohu posoudit v celku jeho obsahovou kontinuitu, neznám ji, mám před sebou tři čísla, ale poněvadž se o nich u nás neví, rád bych i o nich napsal. Čtu — o Hochhutově nové hře **Guerillas**, obsáhlý rozbor současného německého divadla, jednoaktovku amerického autora L. Melfiho **Bábovka a kaviár** (úplný text); připomíná trochu Schisgallovy Stenotypisty — je to moc smutný obraz o dvou lidech, jimž současný svět dává tak macešsky málo a proto jsou tak opuštěni, že jim nezbyvá než trochu předstírání, lži a snů... Och, smutná země, řekneš si, po přečtení této křehké hříčky. Čtu — o Kornejčukově hře **Paměť srdce**, o čilském divadle, článek Ingrid Thulinová (slavná Bergmanova představitelka) a Strindbergova Hra snů atd. Nechci vyjmenovávat, dobré a zajímavé čtení, užitečné zvláště dramatikům a kritikům.

4. DROBNOSTI

Alespoň jeden dramaturgický plán ze Slovenska, nevím nakolik je úplný, byl otištěn ve Smeně, jsou to připravené premiéry SND. Na scéně Hvězdoslavova divadla v nové sezóně mají uvést: P. Luke, Hadrián VII; Gorkého Jegora Bulyčova; Shakespearova Krále Leara; hru G. A. Vampilova Černová loučení. Na filiální scéně (Malá scéna) budou hrát Sofoklovu Antigonu, Krále temné komnaty (Thákur), Hrubínovu Srpnovou neděli, Crommelyckova Rozkošného paroháče a starší slovenskou klasickou Chalúpkovu hru. (Promiňte, pomímám plány opery a baletu.)

Ministerstvo kultury SSR zrušilo s platností od konce uplynulé sezóny soubor bratislavského Divadla na korze.

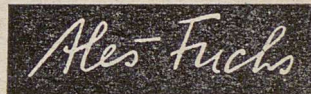
Na poli amatérské tvorby vznikla zajímavost, která přitahuje pozornost i českých listů — viz nedávno reportáž v Mladém světě. Jde o Slovenské náivní divadlo, které se na půdě družstevního klubu zrodilo v dvoutisícové obci Radošina (okres Topolčany). Klub mladých SSM tady s velkým úspěchem uvádí, za úzké podpory družstveníků, v sálku pro dvaatřicet lidí, svéráznou parafrázi Jánošíka, tentokrát pod titulem — Jáánošíík. Neviděl jsem, pouze slyšel, četl a mám velikou chuť zajet a zhlédnout. Autorem je St. Štepa, herci jsou neherci a jako divadlo je to spíš nedivadlo... Podávám jak

jsem slyšel, ale na pohled se to zdá zajímavé, zvlášť když jde vlastně o zájmovou činnost mladých lidí!

5. Z Á V Ě R E M

Myslím, že se mnou laskavý čtenář souhlasí: necelé čtyři stovky kilometrů od Prahy se dějí zajímavé divadelní věci, nové premiéry, nová čísla divadelních časopisů atd. Vzniká nový divadelní svaz, který sdružuje — tak jako u nás — divadelníky, filmaře, rozhlasové pracovníky i tvůrce televizní. Mnohdy se díváme daleko kolem sebe, ale nevidíme, co se děje „za humny“. Napadlo mne tedy, že soustředím pár

poznámek, informací, zpráv a problémů do dvou pokračování „Přehledů“, protože bratrské vztahy k slovenskému divadlu je dobré nejen deklarovat, ale i věcně naplňovat zájmem. Zájem obapolným, trvalým a hluboce upřímným. Jakýkoli zájem začíná soustavnou znalostí faktů. A pokud jde o fakticitu informací, není pokud jde o slovenské divadlo v posledním čase nějak nadměrná, souhlasíte?

H R O N O V S K Ý G L O S Á Ř

V praxi by to však znamenalo pověstné z bláta do louže anebo ode zdi ke zdi. Je totiž nanejvýš pochybné, zda by dítě bavila stálá hra na divadlo, když by zmizela možnost na jevišti skutečně vystupovat. A to pomímám otázku, v jakém věku má dítě přestat hrát si na divadlo a začít opravdu hrát divadlo? Podle mého soudu žádný ostrý předěl mezi těmito dvěma etapami neexistuje a rozhodnutí leží výlučně na pedagogovi — vedoucím.

Vedoucí ovšem nemůže být pouhým pedagogem, ale musí se vyznačovat i uměleckým citem. Přesto, že v procesu vzniku představení stojí zdánlivě v pozadí a „pouze“ inspiroje improvizující fantazii dětí, zůstává na něm odpovědnost za konečný výsledek. Je činitelem, který z různých textových i reprodukčních variací vybírá a zařizovává právě tu jevištně nejpůsobivější a tím formuje tvar celé inscenace.

Abych tedy shrnul: i když hlavní v dětském souboru zůstane pedagogický zřetel na proces vytváření představení a vliv tohoto procesu na formování estetických postojů dítěte, nelze opomíjet ani usilování o výsledný tvar představení, který by měl obsahovat i určité hodnoty estetické. Je to možná kompromis, ale ortodoxní lpění na literě zásad skončí v praxi fiaskem.

Zcela odlišnou problematiku tvoří představení dospělých pro dětské diváky. Představitelem tohoto typu souborů na Hronově se stal pražský MĀJ, působící při ÚKDDS. Při všech dílčích výhradách k inscenaci (absence výrazné režijní koncepce, omšelá výprava ap.) nutno konstatovat, že herecky bylo představení vzácně vyrovnané a děti je přijaly zcela spontánně. Uvážíme-li, že profesionální divadla hraní pro děti vesměs podceňují, pak amatérské soubory tohoto typu dělají kus dobré kulturně politické práce, která by si zasloužila mimořádné podpoř.

Únava z klubů?

Než dosti o představeních. V souvislosti s nimi se chci zmínit o práci klubů, jejich vedoucích a o činnosti poroty.

Kluby v nynější podobě existují prakticky několik let. Když začínaly, vzbudily jako nová forma školení značný zájem hronovských účastníků. Postupem doby však zevšedněly, staly se vžitým stereotypem — a zájem zmizel. Letos bylo nutné kluby navzájem spojit, aby se

(Pokračování z minulého čísla)

v nich sešel dostatečný počet účastníků (svou roli samozřejmě hrálo i hezké počasí, která lákala spíš na plovárnu). Vele se také od sebe liší metody práce lektorů. Někteří improvizují na dané téma, jiní se omezují výlučně na rozbor představení a jsou i taci, kteří přicházejí pečlivě připravení a představení využívají k výkladu obecnějších principů nebo problémů (např. u Brechtovy hry hovoří o problémech tzv. epického divadla). Za těchto okolností není divu, že někteří účastníci přecházejí z klubu do klubu, hledající lektora, který jim nejlépe vyhovuje — než na to přijdou, je konec Hronova.

Samotná diskuse o představení trpí tím, že režisér může být jen v jednom z klubů a že interpretace názoru poroty je ovlivněna subjektivním výkladem lektora. Soubor sám se tento názor obvykle dozví ve zhuštěné podobě až při rozloučení na radnici, kdy už je možnost diskuse prakticky vyloučena.

Kluby jsou sice v názvech odlišeny (dramaturgicko-režijní, pro porotce, herecký ap.), ale ve skutečnosti se všude hovoří o všem — a asi to ani jinak nejde, jestliže neexistují veřejné diskuse poroty o představení, jak bývalo zvykem v minulosti. Tehdy se namítalo, že v plénu hovořilo jen několik „věčných diskutérů“, protože většina nemá odvahu před tolika lidmi vystoupit, ale v klubech je to stejné a někdy lektori musí diskusi doslova „dolovat“. Stojí za úvahu, zda se

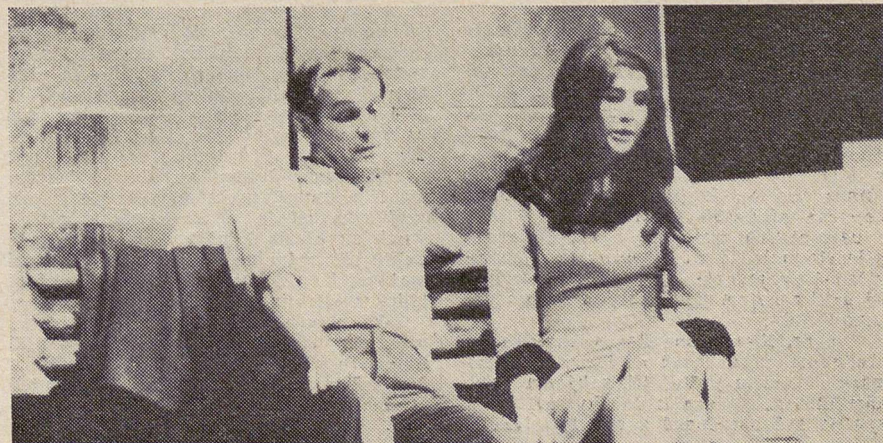
nepokusit kombinovat kluby s veřejnými diskusemi. Jednak by názor poroty zazněl nezkresleně, jednak by to umožnilo klubům věnovat se výlučně své odborné problematice.

Cenová inflace

Porota byla letos složena převážně z profesionálních odborníků. To není kritika, pouze konstatování — na vrcholných přehlídkách není nezbytné znát problematiku běžné práce souborů. Ale zcela jsem postrádal mezi porotci a lektory nějakého herce — o nepřítomnosti hudebního odborníka už raději ani nemluví. (O hudební stránce představení se nehovořilo, ačkoliv se zdůrazňuje, že divadlo je umění syntetickým.)

Pokud jde o výrok poroty, který se stal základem pro udělení cen, postihl nesporně základní hodnoty přehlídky, byť jednotlivé návrhy mohou být předmětem diskuse (ostatně jako vždy). Vzhledem k celkovým kvalitám došlo zřejmě k určité cenové inflaci — ale když byl cen dostatek, tedy se udělily.

Jenom jsem nepochopil, proč došlo ke změně původně stanovené zásady, že budou udělovány pouze ceny individuální, protože jde o přehlídku nesoutěžní. A na jednu jsme při vyhlášení zjstili, že v cenách figuruje Makyta Púchov (nadto na letošní přehlídce působící jako host) a soubor ze Slaného, hrající mimo výběr Jiráskovu Kolébku. Tato zbytečná nedůslednost narušila původní koncepci přehlídky a nadto postavila vedle sebe hodnoty zcela nesrovnatelné.

Snímek z pohostinské inscenace Pirandellova Jindřicha IV.

Vzdělání i zábava

K Hronovým patří dnes už neodmyslitelně akce společenského a rekreačního charakteru. Zejména mimodivadelní programy na pódiu v parku přitahují mnoho návštěvníků — a to i ty vnějšíkově málo atraktivní. Viděl jsem např. vystoupení pěveckých souborů s náročným programem, a přesto bylo hojně navštívené.

Jsem trochu na rozpacích, zda dvě uskutečněné přednášky ve Slávii patří rovněž k programu mimodivadelnímu — v každém případě však představovaly přínos pro ty, kdož se jich zúčastnili. Zejména přednáška doc. dr. Jana Císáře o revolučních tradicích našeho divadla přinesla nejenom nový poznatek o meziválečné avantgardě, spojující své umělecké úsilí s bojem pokrokových sil a s politikou KSC.

Doc. dr. Klementina Rektorisová se na přednášce, přednesené na členském shromáždění Kruhu přátel JH, zabývala vzta-
hem díla A. Jiráska k dnešku, při čemž využila své zasvěcené znalosti Jiráskova

díla i své aktivní činnosti ve výboru jiráskovské akce na začátku padesátých let.

Kruh přátel byl také iniciátorem výletu, zakončeného gurmánskou soutěží, které se zúčastnili čtyři amatérští kuchaři (zaznamenejme, že zvítězil vedoucí redaktor Javiska Martin Jančuška). Účastníci nelitovali a vyslovili požadavek, aby se příští rok připravil podobný výlet znovu.

Menší spokojenost byla s výletem, pořádaným ve volný den, i když jeho program byl lákavý. Stačilo však víc než dvouhodinové čekání na oběd v Novém Městě n/Metuží, takže odpadla plánovaná prohlídka města a zámku, aby nálada mnohých klesla k nule. Pro příště bude dobré při organizaci podobných akcí pamatovat i na takové zdánlivé maličkosti, které zmaří jinak solidní přípravu.

Také ples Kruhu přátel přinesl různé problémy, i když účastníci se pobavili. Bylo jich však méně než loni. A příčina? Především nevhodný termín v den před zakončením přehlídky. Část lidí již odjíždí, část již vyčerpala své finanční

prostředky. A potom: i když prostředí ZK náhodské Tepny je příjemné, účastníci jsou vázáni na autobusovou dopravu v přesně určených hodinách.

Nepochybně ples náleží k nejvhodnějším formám seznámení lidí, proto patří na začátek přehlídky a nikoliv na její konec, kdy nastává rozloučení. Spokojenost návštěvníků tvoří také dobrá hudba, ale letos se příliš nevyznamenala. Při delší přestávce, když večerela, se však ukázalo, kolik potencionálních možností se skrývá v iniciativě účastníků hronovské přehlídky.

Bohužel však s ní se v celém programu téměř vůbec nepočítá. Oficiální pořad poskytuje málo prostoru pro humor a legraci, všechno je laděno do vážného tónu. Lidé se však potřebují také od srdce zasmát, a proto přijali vděčně improvizovaná utkání ženstev a mužstev z řad ochotníků. A slavnostní tváří přehlídky to vůbec neublížilo.

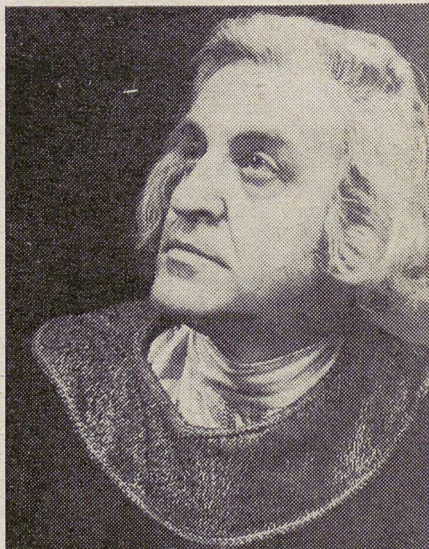
Plus a minus v organizaci

Pořadatelé 41. Jiráskova Hronova vykonali pro jeho zdar mnohé. Lze to sotva vypočítat, ale nelze opominout nová pohodlná sedadla v divadle. Konečně odpadly stížnosti na rušivé vrzání sedadel při každém pohybu, které ještě zhoršovalo beztak nepřilíši kvalitní akustiku. Ale zdárně započatou renovaci bude třeba v příštích letech dokončit. Především pak vyřešit klimatizaci, protože v divadelním sále a zvláště na balkóně je ovzduší takřka nedýchatelné — zvláště když se vyvede počasí jako letos (v tomto směru byl zřejmě plán splněn na 120 %).

Zaznamenali jsme nové prostory ke stravování i k posezení. Nová staropadolská hospoda u nádraží má sympatický interiér, poněkud horší je to už s obsluhou. Oblibu návštěvníků si rychle získala dočasně otevřená vinárna v salónku učňovské školy, kde nejen celkové vybavení, ale i obsluha je na úrovni, při čemž je přijatelná i cenově. V tomto směru je to horší s divadelním klubem, kde proti loňsku zvedli ceny přibližně o dvacet procent.

Kupodivu se letos objevily stížnosti na stravování a — jak jsem si ověřil — vcel-

Ugo Giannangeli, představitel titulní role z italské inscenace Jindřicha IV.

ku oprávněně. Týkájí se jak závodní jídelny, tak učňovské školy, částečně však i Radnice a Sokola — jen Modrá hvězda, „Stovka“ a mléčná jídelna si zachovaly svou úroveň. A tak mám obavy, aby Hronov neztratil pověst přehlídkového města s nejvyšší kvalitou stravování.

O úrovni ubytování jsem se již letmo zmínil — až na nové ubytovací prostory v Dřevíči u koupaliště, které hojně využívají motorizovaní návštěvníci, není příliš důstojné.

Nejvážnějším problémem se však letos stalo vzájemné setkávání divadelníků mezi sebou ve večerních hodinách. Do tradičních prostor, zvláště do divadelního klubu, pronikly hloučky lidí, kteří s divadlem a možná i s Hronovem mají málo společného. Ochotníci se navzájem hledají po hospodách a různých sálech, a když se konečně setkají, nemají si kam sednout. Stojí pro příští rok za úvahu, zda nedat návštěvníkům přehlídky účastnické stužky a nevyhradit některé prostory výlučně jim. Je otázka, zda tomuto účelu nevrátit Slávil, která v minulosti takto fungovala.

Zahraničních hostů bylo na letošním Hronově opět požehnaně — kupodivu chyběl pan Bergvin ze Švédska, jehož charakteristický zjev se stal téměř neodmyslitelnou součástí přehlídek. Sovětský svaz zastupovali tentokrát představitelé divadelníků z Litvy. Nejpočetnější delegaci měli Italové, ovšem díky tomu, že její součástí byl soubor z Maceraty, který pohostinsky vystoupil s Pirandellovým Jindřichem IV.

Péče o zahraniční hosty je nepochybně vzorná a program jejich hronovského pobytu víc než bohatý. Ale na jedno čas téměř nezbyvá: na styk s československými účastníky Hronova — ten je ostatně ztížen už nezbytností ubytovat cizince v Náchodě, což je od hronovského života dost izoluje. A přece by bylo zajímavé slyšet třeba jejich názory na jednotlivá představení i informace o amatérském divadelnictví v jejich zemích. Ze i někteří z nich cítí tento nedostatek, dokazuje rozhodnutí polského delegáta nevrátit se na noc do Náchoda a strávit ji spolu s našimi ochotníky v divadelním klubu. Snad tedy příště...

Lidé od novin

Novináři se sjelo do Hronova přibližně stejně jako loni, tj. ke dvaceti. Na dvou besedách s Přípravným výborem měli

Z děčínské inscenace Hodinového hoteliéra

možnost se zeptat na to, co jim bylo nejasné. Někteří však této možnosti nevyužili a potom publikovali i některé mylné informace. Vrcholu „pohotovosti“ ovšem dosáhl redaktor, který přehlídku neabsolvoval, ale ve svém deníku ji brilantně zhodnotil. Tady už snad komentáře netřeba.

Jako obvykle vycházel v průběhu Hronova už tradiční Zpravodaj. Kdo tuto práci blíže nepoznal, těžko posoudí, kolik času a úsilí si vyžádá, zvláště při minimálním personálním obsazení a při chronickém nedostatku spolupracovníků. Ale i když tohle vše vezmeme v úvahu, některé věci nelze omluvit. Především hlavíčku, která působí jako špatný vtíp. Ji se téměř vyrovná grafická úprava, lze-li vůbec o úpravě hovořit — spíše jde o neładné poskládání materiálu, jemuž chybí jakýkoliv vnitřní řád. A pomínu-li obsahovou stránku Zpravodaje, tedy nemohu zavřít oči nad nízkou úrovní stylistickou a nekvalitní prací korektorskou (některé

chyby omlouvá časová tíseň, ale sotva např. kiksy v titulcích).

*

41. Jiráskův Hronov skončil, ale přípravy dalšího, dvaatřicátého, nelze dlouho odkládat. Vždyť půjde o přehlídku celostátní, a tedy zřejmě soutěžní. Už nyní na podzim by měl být jasný způsob výběru souborů a hlavní zásady koncepce. Přehlídkám s dlouhou tradicí hrozí ustrnout ve stereotypu. Ale nelze zapomínat, že i osvědčené formy a akce časem zevšední. Na druhé straně není bez užitku se občas obrátit pro některé podněty do minulosti.

Rok se může zdát dostatečnou lhůtou pro solidní přípravu, ale čas plyne jako voda. Přijde zase léto a zeptá se nás, co jsme dělali v zimě...

MIROSLAV LANGÁŠEK

Z R E P E R T O Á R U S O V Ě T S K Ý C H D I V A D E L

Poněkud nezvykle zahájilo letošní sezónu STÁTNÍ AKADEMICKÉ MALÉ DIVADLO SSSR, zvané též Dům Ostrovského. Elitní soubor tohoto divadla odjel na tři týdny hostovat do Arménské SSR, kde na dvou jerevanských scénách uvedl dvě premiéry, Svatbu Krečinského od Suchovo-Kobylyna a Kamenného vladaře Lesji Ukrajinky.

SUNDUKJANOVO DIVADLO z Jerevanu na oplátku předvedlo Moskvanům na scéně Malého divadla řadu her, např. Sundukjanovu komedii Pepo, starou sto let, současnou arménskou komedii A. Papajana Svět naruby, Suchovo-Kobylyna Věc, Dostojevského Idiota a premiéru Rozovova dramatu Od večera do poledne.

DIVADLO MAJAKOVSKÉHO v Moskvě chystá inscenaci románu M. Gorkého Život Klima Samgina s názvem Příběh prázdné duše, muzikál Muž z la Mancha o Cervantesovi a jeho hrdinovi donu Quijotovi. Dále diváci uvidí hru E. Radzinského Rozmluvy Sokratovy a komedii E. Braginského a E. Rjazanova Kolegové. Divadlo hodlá v této sezóně otevřít Malou scénu.

MCHAT — Moskevské umělecké divadlo sáhlo také k tvorbě Gorkého. V září uvedlo premiéru hry Poslední, kterou nastudovali dva mladí režiséři. Kromě toho studuje divadlo další Gorkého hru Barbaři. Žánr hry L. Ginzburga Setkání s druhým břehem lze charakterizovat

jako dokumentárně publicistické drama. V brzké době má být uveden na scénu Colas Breugnon od R. Rolanda v režii V. Bogomolova a hra španělského autora A. Vallejo Goya.

VACHTANGOVOVO DIVADLO připravuje nové dílo A. Arbuzova, jehož známá Irkutská historie spatřila světlo světa na této scéně. Nová hra se jmenuje Volba a zabývá se vážnými problémy morálky. Padesátou sezónou své existence oslaví divadlo několika premiérami. První je Shakespearův Antonius a Kleopatra v překladu Borise Pasternaka. Dále připravuje hru A. Gladkova Mládí divadla a několik dalších her současných sovětských autorů.

MARTÍNEK 19

A. N. OSTROVSKIJ — první část

Dramatické dílo A. N. Ostrovského dovršuje vývoj ruské dramatické tvorby v druhé polovině 19. století; přesun pozornosti k tematice z prostředí kupeckého a zjevné sympatie s prostými lidmi podmiňovaly výklad, jako by toto dílo představovalo úplně novou fázi. Ve skutečnosti šlo o zákonitý článek v úsilí demokraticky orientované generace, která jen mnohem cílevědoměji formulovala představy o společenském poslání divadelního umění a dovedla takovouto možnost nejen teoreticky zobecnit, ale také prosadit v divadelní praxi. Nešlo o pouhou samozřejmost, ale o systematickou reformu všech stránek divadelního provozu v době trvající nadvlády dvorních scén, převahy bezideového repertoáru a z něho vyplývající setrvačnosti hereckého stylu. 47 původních her, 7 her napsaných ve spolupráci s jinými autory, kolem 23 překladů a úprav, nespočetné teoretické stati, divadelní recenze i organizační návrhy — tak vyhlíží Ostrovského odkaz, převedený do řeči statistických údajů. Dílo, pochopitelně poznamenané dobovými proměnami, jehož rozsah podmiňuje výrazné rozdíly v zaměření a umělecké úrovni jednotlivých her.

Již první literární pokus — „Zápisky obyvatele Zamoskvorečí“ (1847) — těžící z osobité atmosféry moskevského předměstí, kde se soustředil kupecký ruch, nesly se v duchu Gogolových petrohradských povídek. Autora lákalo barvitě prostředí, mnohé etnografické zvyklosti, náपěvná řeč a vnější kolorit; přitahovaly rozsochaté kupecké typy, barbarské postavy osobitého mravu. Ostrovského však tento svět vzrušoval nelidskostí, hrubostí vztahů a drastičností útisku, všemožně zastíranou honbou za penězi jako vrcholným měřítkem lidské spokojenosti a štěstí. Proto ironizoval patriarchální zvyklosti, vydávané konzervativními kruhy za typicky národní stránky, kriticky posuzoval naděje „omládlého kupectva“, o jehož vzdělanosti a pochopení pro sociální potřeby se šířily neúměrné iluze. Z analogických důvodů nacházíme v prvním literárním pokusu A. N. Ostrovského odlišné postavy z jiného světa, kontrastní typy snůlků a liberálů, chudých příručů, úředníků a studentů, uvažujících v jiných polohách. Jejich nesouhlas se světem násilí a útisku neměl ještě celistvý ráz, autor zde objevil protipól a postřehl, nakolik se odlišoval mravními hodnotami, i když si byl nadále vědom značné nepevnosti, bezradnosti a zjevné závislosti na kupeckém prostředí.

Z těchto postřehů vyrostla první fáze dramatiky A. N. Ostrovského, podmíněná životními zážitky úředníka moskevské soudní komory, díla jako „Obrázek rodinného štěstí“, „Insolventní dlužník“, „Bankrot“, „Neočekávaný případ“, „Chudá nevěsta“, „Do cizích saní nesedej“, „Chudoba cti netratí“ (1847–1854). Díla, která jen s obtížemi pronikala na stránky časopisů a autor jim otvíral cestu vlastním předčítáním v literárním salónu prof. Ševyrjova a historika Pogodina. Teprve v roce 1850 se objevila v časopiseckém vydání komedie „Bankrot“, aby byla okamžitě rozebrána. Popularitu těchto děl zaručila tematická svěžest, novost pohledu na prostředí, ponechávané většinou stranou, popřípadě líčené značně zjednodušeně.

„Obrázek rodinného štěstí“ trpěl ještě mnoha nedostatky umělecké metody začínajícího autora. Těžil z banální situace a popisoval nepřilíš dramaticky výjevy, odehrávající se v domě kupce Antipy Antipyče Puzatova (tzn. Břicháče). Starobylá Moskva, vykázaná do vzdálených zákoutí za řekou Moskvou, libovala si v okázalém, nevкусném stylu (malba s ornamentálními vzory, křiklavé tapety, ohromná kachlová kamna, nábytek v pseudoslo-

Soubor Makyta Púchov uvedl Ostrovského Les

vanském stylu, ohromné skříně s lidovými motivy, masívní petrolejové lampy na bytelných řetězech, množství začouzených ikon v domácích oltářích, namísto záclon sešívané pásy látek, domácí tkané koberce z pruhů látek a odstřížků...), ukázala zde utajované rozpory a otřesy. Majetek nedával plnou jistotu a nezaručoval plnoprávné společenské postavení, proto kupecké ženy toužily po aristokratických titulech, snažily se provdat dcery za zchudlé důstojníky a úředníky s rodovými výsadami. Obyčejný kupecký synek neměl v takovéhoto plánech mnoho nadějí... (Ostrovského řešení některých motivů v této spojitosti působí poněkud selankovitě.)

„Bankrot“ (původní verze pod názvem „Insolventní dlužník“) zobecnil motivy, které existovaly v literární tvorbě čtyřicátých let: podvodný manévr, kdy se nejeden z kupců snažil zbavit společníka tím, že vyhlásil úpadek a vyrovnal se jen zčásti s původními závazky, aby se získaným kapitálem obchodoval pod jinou firmou. Ostrovského podání však odmítlo schematický výklad a nechápalo podvod jako řadový důkaz morálního krachu sociálních vrstev, které stále zápasily o právo na životní existenci bez ohledu na majetek. Kupecké postavy v „Bankrotu“ se snaží dosáhnout rovnoprávného postavení, překlenout privilegované výsady s pomocí bezohledné honby za materiálními hodnotami, bez ohledu, koho a jak utiskují. Nemilosrdný zápas dravců mezi sebou, jehož pravidla určovaly jen sobecké zájmy, nutil však přemýšlet o vlastním pozadí, které autor jen pozvolna objevoval. Odpuzovala jej nelidskost kupců, krutost vůči chudším příbuzným, podřízeným, sirotkům. A tak „smutnou postavou“ komedie se stal kupec Bolšov, mazaný a protřelý podvodník, který chce každého oklamat a jehož jediným životním cílem zůstaly peníze.

Snímek ze hry A. N. Ostrovského *Les*

Ostrovského plně zaujala tematická stránka, snažil se navodit dojem plynulého dějového proudu a zbytečně nechtěl vyhrotit dramatické situace. Nejednou zůstal poplatný dobové tradici sentimentální komedie, jistá kompoziční nekázeň tříštila komediální dílo v mnohosti motivů, popisovaných do šíře. Zárukou úspěchu vedle novosti pohledu a perfektní znalosti kupeckého prostředí zůstávala demokratická orientace, neskrývaný soucit s prostými lidmi, ničenými a deštěnými i v kupeckém prostředí. Dílu prospěla snaha vytvářet silný charakter, komický portrét kupeckého despoty (stránka přijatelná pro aristokratické kruhy, což v konečném výsledku usnadnilo nástup repertoáru A. N. Ostrovského na dvorní scénu). Jistou výjimku tvořily osudy komedie „Bankrot“, o jejímž zákazu rozhodl Mikuláš I. v duchu známých opatření třicátých let, namířených proti dílu Puškinově, Gogolově a Lermontovově. Carův názor, že komedii „zbytečně otiskli, uvedení na scéně nutno zakázat...“, vycházel z tradičních zájmů feudálního světa. Proto se autorovi dostalo napomenutí, že neúměrně kritizuje špatné stránky společenského života, a navíc netrestá původce zla, naopak zlo tu nabývá převahy a jakoby vítězí... Z těchto důvodů se „Bankrot“ dočkal premiéry až v roce 1861!

Zkušenosti s cenzurním řízením znásobily vývojový proces, který je patrný již v počátečních dílech A. N. Ostrovského, totiž zjevné uchvácení koloritním prostředím a jeho vnějšími znaky. Popisné podání patriarchálního kupeckého světa, okouzlení prazvláštním hovorovým dialektem, osobitou formou oslovení, v mnohém půvabnými cechovními zvyklostmi. Popisné tendence pochopitelně tlumily sociální motivy a převáděly společenské konflikty do polohy sentimentálních dílčích srážek. Právě tyto tendence vyvolaly zásadovou kritiku Ostrovského komedie

„Chudá nevěsta“ a „Chudoba cti netratí“. Výhrady N. G. Černyševského se týkaly nejen neúměrného uchvácení vnějšími stránkami kupeckého prostředí, ale odmítly jistou idealizaci tohoto světa, vydávanou nejednou v duchu slavjanofilských zásad za přednosti národní mentality a kultury. Také I. S. Turgeněv poukázal na zjevný rozpor, kdy se autor snažil o maximálně hodnověrný dojem, ale řeč jeho postav překypovala množstvím zbytečných archaismů a hovorových obrátů patriarchálního ladění. Popisná metoda odváděla tedy A. N. Ostrovského od původního cíle a tříštila realistickou metodu v naturalisticky koncipované obrázky. Korespondence Ostrovského naznačuje, nakolik si uvědomoval podobné nebezpečí, i když vlastní proces zrání zrychlily především dobové události.

A tak nastoupilo druhé údobí dramatického díla A. N. Ostrovského, zahájené komedií „Z cizí viny kocovina“ a představované cyklem her vzdáleně směřujících k tematice nekonečných povolvských dálav, především hrou „Vévoda aneb Sen na Volze“ a „Bouří“. Široký proud sociálně zjištěné tematiky, osvěžený nejen poetickými zážitky putování po Volze, ale přímo podnícený dobovými politickými změnami a nezbytností agrárních reforem. Pád mikulášovského režimu, důsledky krymské války, kdy se znovu projevilo masové hrdinství prostých vojáků-nevolníků, obnažené sociální rozpory znásobily aktivitu demokratické inteligence. Ukázala se nemožnost, aby aristokratické kruhy uchovaly své postavení za stále se zhoršující ekonomické situace, bezprostředně související s nevolnickým systémem. V průběhu krymské války se znovu objevily chronické vady samoděržavného zřízení, jako neschopnost velení, rozkrádání armádního majetku, poruchy v zásobování vojsk;

J. Bellovič v roli Vosmibratova – Les

projevil se znovu rozpor mezi zbabělostí důstojnických kruhů ve vedení a hrdinstvím prostých vojáků, kontrast, který vyvolal živý ohlas v dobové publicistice (L. N. Tolstoj). Pozornost se však zaměřila dále a začalo se uvažovat o zásadních politických problémech, o otázkách státního zřízení, které by dalo možnost uplatnit se všem, bez ohledu na původ a vzdělání. Úvahy o perspektivách Ruska, rozvíjené na stránkách časopisu „Současník“ a záhy přenesené do zahraničního tisku, do vydání „Polární hvězdy“, „Zvonu“ i „Jiskry“, ukázaly nemožnost zásadních změn bez aktivní účasti nejširších mas. Proto se do popředí dostaly otázky uvědomění, vzdělanosti, emancipace žen, kterým dalo hnutí národních konkrétnější podobu a převedlo je do venkovského prostředí.

Ostrovského komedie „Z cizí viny kocovina“ (1855–1856) nepokračovala jen v tradiční kritice kupecké omezenosti, tvrdohlavosti a ziskuchtivosti, ale hledala kontrastní polohu v řadách raznočinské inteligence (Ivan Xenofontyč Ivanov). V textu existuje řada narážek, zaznívá tu dobový požadavek demokratických voleb, vychvaluje se republikánské zřízení, požadavky všeobecného vzdělání aj. Základní konflikt díla uvádí do neřešitelného sporu kupeckou hrubost, krutost a nadutost se světem poněkud naivního profesora, obhajujícího čest vlastní dcery a jednajícího naivně v důvěře, že přímé jednání musí vyvolat stejnou reakci.

Zájem o lidové vrstvy, raznočinskou inteligenci a její reálné možnosti v poměrech „říše temna“ vedl A. N. Ostrovského k účasti na zájezdu po Kaspickém a Azovském moři, po Volze, Ladožském jezeře a Bílém moři. Zájezdu, organizovaném carskými kruhy s jediným cílem: vyvolat zájem o ruské námořnictvo, a tak získat finanční prostředky na přezbrojení... Ostrovskij se zde setkal s půvabnou přírodou, měl možnost poznat nekonečné prostory kolem Volhy, v nichž vyrůstali svobodomyslní jedinci, neschopní živořit v despotické omzužích kupeckých domácností („Bouře“, 1859–1860). Okouzila jej lidová píseň, báčorky i pohádky, vyprávění, zvyky i tan-

ce, v nichž znělo optimistické životní odhodlání, jiskřivý humor i sarkastický výsměch majetným kruhům. Podobné životní poznatky obohatily Ostrovského vidění kupeckého světa a k tradičnímu konfliktu, kdy proti kupecké omezenosti vystávali zchudlí příbuzní, sirotky a raznočinskí úředníčkové, přistoupily nové rysy. V komedii „Hostinec Na rušném místě“ (1865) sledujeme nelístopný zápas žraloků mezi sebou, soubor majetných, a přece ubohých jedinců, kteří podřídili celou životní existenci drastické honbě za majetkem. Podobně ve hře „Vévoda aneb Sen na Volze“ (1865) směřuje široce koncipovaná evokace lidového folklóru k představě, že velikost národní minulosti není myslitelná bez obětování, bez zřeknutí se sobeckých zájmů. Současně v komedii „Bez věna“ (1879) a v komedii „Les“ (1881) vyhotil pojetí statkářského světa, obklopeného množstvím příživníků, sluhů a lokajů, světa degenerovaného a v jádru nemravného...

A. N. Ostrovskij se stále více přibližoval ústřednímu tématu, otevřenému střetnutí s kupeckou omezeností, chápanou již nikoliv jako povahový rys, ale jako výsledný moment celého systému, zapojeného do osobitých společenských poměrů. Vrcholného úspěchu dosáhl v „Bouři“, vyostřené proti absolutní nadvládě kupce v čele rodiny, odsuzující ženu k podřízenosti, péči o kuchyni a děti. Emancipační téma, nezvykle aktuální v ruském prostředí, umocněné zážitky z malých městeček na středním toku Volhy, z Kiněšmy, Kostromy a Toržku (města na vysokých březích, pod nimiž se řeka rozlévala do šíře 50–60 kilometrů — města z malých, dřevěných domků, obklopená nekonečnými sady a lesy), pomohlo přesněji formovat sociální konflikt: střetnutí Kateřiny s patriarchálním způsobem kupeckého života. Nevýčerpatelné bohatství přírodních krás utváří svobodomyslný charakter hlavní postavy „Bouře“, Kateřiny. Ale i na březích čarovné Volhy vládnou peníze a existuje tu krutý útisk, ani zde nezanikají základní vztahy závislosti, podřízenosti... Základní konflikt díla uvádí Kateřinu a Borise do takových situací, že musí podle svých možností najít vztah k ustáleným vztahům a zvyklostem. Vývoj konfliktu dává za pravdu humanistickým představám a demaskuje svět Dikého, Kabanichy, Fjokluše. Ale nejde jen o konvenční, scholasticky rozčleněný zápas konzervativního s demokratickým, dělící čára probíhá i uvnitř kupeckého prostředí, kde uzrává poznání, že nastoupila přec jen odlišná doba. Ostrovskij v pojetí kupce Dikého akcentoval jako základní povahový rys lakotnost a nekulturnost. Společenské postavení, nahromaděný majetek mu dává právo jednat podle osobitých zálib, neskrývat hrubost a vymáhat od ostatních, aby se přizpůsobili jeho ohraničeným představám i dosavadnímu životnímu stylu. Dikoj však cítí závan jiných proudů, tuší, že se mu městečko vymyká z rukou, odtud jeho podrážděná reakce a neustálé mentorské okřikování. Ve stejném duchu vykreslil A. N. Ostrovskij Marfu Ignatěvnu Kabanovou jako „divokou svinu“, která řádí v překrásném Povolží (takový je obrazný smysl jejího příjmení). Představuje tupou, despotickou sílu, obhajující všechno konzervativní. Nikoliv náhodou patří do řad starověrců, dogmatických zastánců tradičního uspořádání světa, státu i domácnosti. Dramatik vyvedl nelidskost povahy Kabanové (výjev loučení s odjíždějícím synem, surový výsledek Kateřiny před lidmi po jejím pokání), nezkroutnou touhu po moci, vtělenou do neustálého tyranského komandování celého domu. Všechno musí být v neustálém pohybu podle povelů Kabanové a ani náznak sebelepšího odporu nemůže být strpěn. Kabanicha pevně svírá v rukou otěže kupeckého domu a v tom vidí jedinou záruku blaha a spokojenosti, názor ostatních ji nikdy nezajímá a pouhý náznak odlišného stanoviska považuje již za něco nenormálního, bezbožného a krajně škodlivého. Nelze se divit, že vlastní dcera Varvara se pokouší vymanit z dosahu její nadvlády, že Kateřinu nepřímou dožene k sebevraždě a syn Tichon, jehož vůli postupně zlomila, rezignuje a úplně otupí...

Pokračování

JIRÁSKOVA LUCERNA NA BAKOVSKÉM JEVIŠTI

„Není u nás oblíbenější a hranější hra než je Jiráskova Lucerna — a nejen to, náš lid si ji zvolil za svou hru slavnostní. Jen si všimněme, kdy hru hráli a hrají ochotníci. Když otvírají nové divadlo, když oslavují státní svátek nebo vzpomínají významných výročí. Tak i Národní divadlo, když po květnové revoluci zahajovalo svou práci v osvobozené vlasti, začínalo právě Lucernou. Lucerna se však hraje i tehdy, když k tomu není vnějšího popudu. Nemizí u nás takřka z repertoáru a v hledišti bývá vždy plno, neboť náš lid se rád znovu a znovu k Lucerně vrací a vždy ho posílí, okouzlí a potěší.“ (Z programu ND v Praze 12. 3. 1952)

Ano, bakovští ochotníci uvedli na svou scénu po hrách Voskovce a We-

richa, Labiche, Drdy, Nestroje, Benedettiho aj. Aloise Jiráska a nelitují. Nelitují práce s autorem, kterého již mnozí odepisují ze své dramaturgie a tvrdí, že Jirásek již nemá co říci, že je přežitý, že už nepoutá přízeň obecnstva a dokonce — že prý neposkytují jeho postavy herci tvůrčí možnosti. Jistě by bylo možné argumentovat o opaku podrobným rozbořením Lucerny, zamyšlením nad charakterem jednotlivých postav hry a nepřebernými možnostmi tvarování těchto figur.

Bakováci věnovali přípravě hry stovky hodin, jak nemůže být u ochotnického divadla jinak, a vyplatilo se — obecnstva přišlo jak málokdy předtím a tříhodinové představení je plně zaujalo. Bylo by jistě možné hovořit i o nedostatecích, které toto představení mělo, někde stačilo postavu pouze dokreslit a mělo by představení stoupající tendenci. Myslím, že by i postačilo vycítit, po čem toužilo samo obecnstvo a navázat s ním lepší kontakt, a to se nám ne vždy dost dobře podařilo. Obsadit ovšem Lucer-

nu v souboru, který čerpá z místních zdrojů v Bakově n. J., v městě, které má poměrně malý počet obyvatel, a rozdělit role tak, aby postava odpovídala předstávám režie, když musí hrát prakticky všichni členové, je úkol nadmíru obtížný.

Scénografické studio Lidové koncertoře Středočeského kraje pod vedením arch. Zdeňky Pavla pomáhá souborům při návrhu scény. Náš soubor s tímto „Studiem“ navázal spojení a požádal o návrh scény pro tuto hru. A výsledek? Velmi krásná maketa jednotlivých obrazů ve velikosti 1:50 a plány pro výrobu kulís, včetně volby barev. Práce při výrobě kulís nám sice dala „zabrat“, ale výsledek byl překvapující. Scéna, kterou nám žáci „Studia“ Nosek a Vlk pomohli i navštívit, nás plně uspokojila a doznala velké odezvy u bakovského obecnstva. Děkujeme touto cestou všem žákům arch. Pavla a věříme, že přátelství a snad i kamarádský vztah, který při divadelní práci nastal, bude trvalý.

LUBOŠ BRODSKÝ

POCHOTNICKÉ SETKÁNÍ V SRNÍ

V prvních zářijových dnech se uskutčilo setkání středočeských ochotníků v Srní na Šumavě. Krajské kulturní středisko Středočeského KNV původně naplánovalo tuto akci na tři dny. Protože však minula doba dovolených a větší část účastníků měla potíže s uvolněním ze zaměstnání, byl program setkání shrnut pouze do dvou dnů, z nichž jeden byl pracovní, druhý rekreační.

V sobotu ráno byl první seminář, který měl řešit problémy práce jednotlivých souborů v předvolební kampani. Krajský metodik pro mluvené slovo s. Herrmann vysvětlil zástupcům souborů jejich úkoly v období voleb, připomněl požadavky, které na soubory kladé KKS Praha. Repertoár souborů má být vysoce angažovaný, má přispívat ke zdárnému průběhu voleb do zastupitelských orgánů a má vytvářet u široké masy diváků dobrou pohodu a optimismus. Odpolední program byl vyplněn besedou s předsedou kulturní komise SKNV soudruhem Angelisem, s ředitelem příbramského divadla soudruhem Vyskočilem a ředitelem KKS soudruhem Zikou. S. Angelis přislíbil všestrannou pomoc krajské kulturní komise všem ochotnickým souborům v jejich práci před volbami. Zdůraznil nutnost osobního přesvědčení účinkujících ve všech akcích. Ředitel příbramského divadla s. Vyskočil potvrdil slova s. Angelise o tom, že ředitelé profesionálních scén ve Středočeském

kraji mají za úkol pomáhat ochotnickým souborům nejen materiálně, např. zapůjčením výpravy, kostýmů apod., ale i poskytovat možnost spolupráce se zkušenými odborníky — herci, režiséry, scénografy. Během odpolední besedy se také hovořilo o další činnosti a vůbec existenci Studia při KKS Praha. Studio bylo vytvořeno před rokem z řad středočeských ochotníků z různých souborů. Studio zkoušelo od začátku roku jednou týdně v prostorách SKNV v Praze na Smíchově. Místnosti tohoto zařízení však nevyhovují divadelním zkouškám a tak Studio hledalo vhodný prostor, kde by bylo možné se scházet a hlavně zkoušet. Našlo je v divadelním sále MěOB ve Veltrusích, kde se nyní schází průměrně jedenkrát za měsíc (vždy sobota a neděle). Také během setkání v Srní Studio usilovně zkoušelo a v sobotu večer předvedlo účastníkům školení svou běžnou zkoušku na hru Viktora Dyky Zmoudření Dona Quijota. Přestože se zkouška konala po seminářích, kterých se členové Studia zúčastňovali, a v prostředí pro tak náročnou hru zcela nevyhovujícím, byla většína zasvěcených diváků s výsledky práce velmi spokojena. Diskutovalo se dlouho do noci.

Smyslem činnosti tohoto Studia, v němž pracuje řada nejschopnějších ochotníků kraje, vůbec není vytvořit nějaké reprezentativní těleso. Je to praktické školení pro účastníky, kteří při něm nepřetržitě pracují nadále ve svých domácích souborech. Předpokládá se, že při studiu hry pod vedením vyspělého režiséra (mají zde v budoucnu režírovat převážně profesionální režiséři) všichni účinkující získají no-

vé zkušenosti, které zase přenesou do svých souborů. Proto se také kádry studia budou rok od roku měnit. Krajské kulturní středisko i příbramské divadlo věnují Studiu plnou podporu. Představení má být uváděno zejména v těch místech Středočeského kraje, kde usnula ochotnická činnost. Zkouška Studia v Srní přesvědčila mnohé nevěřící, že tato forma ochotnického školení je možná. Věřím, že přinese v budoucnu dobré ovoce.

MARIE BRÁZDILOVÁ

SÁZAVA TO NENÍ JEN SKLO

Městečko Sázava nad Sázavou je dnes širší veřejnosti známo díky sklárnám Kavalier jako město skla. Ochotnická veřejnost však ví, že Sázava je městem, kde na vysoké úrovni hrají amatérské divadlo. Konečně amatérské divadlo zde má dosti staré kořeny.

Kronikář klade počátky zdejší ochotnické tvorby někdy do let kolem začátku dvacátého století. Později v Sázavě existovalo dokonce několik souborů. V roce 1922 zde vzniká právě spojením několika souborů známé Posázavské divadlo, které téměř týdně hrálo pohádky pro děti, ale trouflo si i na hry náročné, jako byl Jánošík, Jan Hus, Psohlavci atd.

Od roku 1950 do roku 1970, tedy za

posledních dvacet let, uvedl divadelní soubor v Sázavě celkem 46 premiér a sehrál 250 představení, a to nejen v obci, ale i v mnoha dalších místech okresu i kraje. Samozřejmě, že to zkoušel i na přehlídkách a festivalech: např. v Nymburce, Libčicích nad Vltavou, Lysé nad Labem. Provozní podmínky jsou pro činnost souboru od roku 1959, kdy byl v Sázavě postaven nový moderní kulturní dům s moderním divadelním sálem i dobrou akustikou, velmi dobré.

Tak jak to již bývá, i zde si se souborem zahráli známí profesionální herci, uveďme aspoň jména Vydry, Naskové, Korběláře, Boháče. V poslední době soubor nastudoval mimo jiné i hry jako

je Strakonický dudák, Lucerna, Vojnarka, Otec, Naši furianti, Noc na Karlštejně, Pražský žid, Hrátky s čertem, Jak přišla basa do nebe, Léto, Tři přání, Mordová rokla, Inteligenti, Svatba šňatkového podvodníka, Anna přechází na červenou, Ruská otázka, Třicet stříbrných, Ostrov Afrodity.

Úspěšným inscenačním počinem souboru je nyní uváděná hra Ivana Bukovčana „Dřív než kohout zazpívá“. Vzácně vyrovnané výkony jednotlivých postav, ideální typy, na dobře vyřešené scéně, to vše znamená představení, které bude pro mnohé jistě velkým překvapením. A dočká se, doufám, mnoha repríz.

MIROSLAV VODĚRA

I. Bukovčan: Dřív než kohout zazpívá, uvedl DS ZK ROH Sklárný Kavalier Sázava nad Sázavou

V ZAJETÍ MOCNÉ THÁLIE

Závodní klub Severočeských tukových závodů v Ústí nad Labem může být hrdý na bohatou činnost svého divadelního souboru. Když klub oslavoval v roce 1963 15. výročí svého založení, měl divadelní soubor již za sebou provedení čtyř desítek her. Ladislav Antony režíroval jedenáct z nich. Výčet her je zajímavý, uveďme aspoň některé: Jan Roháč z Dubé, Pozdní láska, Malajská romance, Otec, Anna Kareninová, Kat a blázen aj. Režisér Fr. Říha řekl o inscenaci Anny Kareninové: „Anna Kareninová se stala mou vášní, utkvělou myšlenkou, kterou jsem přes všechny překážky nucen realizovat. Podlehli jsem obdivu k dílu Tolstého, jeho nesmírně rozsáhlé a pronikavé znalosti světa lidí, prostředí a společnosti. Když jsem našel vhodnou interpretku Anny Kareninové v talentované Daně Dvořákové, nebylo k realizaci inscenace již daleko. Dramatizace Tolstého románu se dočkala dvaceti repríz.“ V úspěších se soubor přímo překonával. Vždyť už v roce 1949 se zúčastnil XIX. Jiráskova Hronova s hrou „DS 70 nevyjíždí“ od Vojtěcha Cacha. O tomto vystoupení řekl prof. A. M. Brousil: „Klad hereckého podání Ústecských tkví v opravdovosti jejich projevu. Oceňuji nadějně schopnosti souboru, který může mnoho vykonat, účast na XIX. Hronově by se jim měla stát závazkem a pobídkou.“ Stejný úspěch přinesla souboru i další Cachova hra „Duchcovský viadukt“. Když se soubor představil v roce 1958 na Národní přehlídce v Jablonci n./N. Afionogenovou „Mášenkou“, zněl verdikt kritiky takto: „Hra sama, i když byla napsána dávno před druhou světovou

válkou, má stále svůj hluboký význam, protože je v ní i hodně problematiky dnešního života... Zásadním a nejvýraznějším kladem celého představení byla mluva všech představitelů. Skutečně tak čistou jevištní řeč jsme dlouho neslyšeli. Za to je třeba jim poděkovat a také za to, že jako jediný soubor všech šestí Národních přehlídek v letošním roce přišli se sovětskou hrou. Dramaturgie souboru jde zřejmě správnými cestami.“ Nejednu hezskou vzpomínku mají členové souboru na zájezd do SONP Kladno, který byl skutečně začátkem roku 1952 v souvislosti se studiem hry J. Klímy „Šťěstí nepadá s nebe“. A co inscenace historické hry Aloise Jiráka „Jan Roháč z Dubé“, která si získala srdce diváků i při zájezdech po severu? Hra nastavila tehdy zelenou dalšímu přílivu mladých lidí do souboru. Ožehavým problémem však zůstávalo, že se soubor choval poněkud macešsky k dětem. Jako by v dramaturgických plánech nebylo kousek místa pro hry dětem a mládeži. Až se nad nimi smíloval Zbyněk Jelínek, který napsal hru „Píráti“, jejíž provedení také režíroval. Hra zaujala a navíc splnila svůj hlavní účel, poučila, jak je třeba bojovat za spravedlnost, čestnost a pravdu. Bez nadsázky, potvrdí vám to i ústečtí divadelní ochotníci, že děti jsou tím nejdělejší diváckým publikem. Jistě není zbytečností, že na představení pro děti a mládež přicházejí coby „rada moudrých“ i učitelé, hlavně při prvním představení. Kainarova „Zlatovláska“ si podmanila nejen děti, ale i dospělé a dávala se v Ústí n./L. i jinde celkem dvacetkrát. A právě tato pohádka „zabrala“ i na letošní červnové Národní přehlídce v Kralupech nad Vltavou. Předvedení hry za přítomnosti stovek malých diváků i dospělých splnilo všechny podmínky hry určené dětem a

vyneslo jí to čestné uznání. Předtím získala v okresní soutěži 2. cenu. Divadelní soubor STZ je ve Středočeském kraji známý i v Byšicích, kde na Divadelním festivalu získal hrou „Oldřich a Božena“ rovněž cenné uznání. V této hře národ. umělce Fr. Hrubína vystupoval v Ústí n./L. s členy souboru i národní umělec Karel Höger. Další připravovanou hrou je Gorkého „Vassa Železnovová“ a pro děti Karafiátovi „Broučci“.

VOJTĚCH GLOSS

■ Krajský výbor SČDO Severočeského kraje se obrátil 13. 9. na všechny soubory s výzvou, z níž citujeme: „Obracíme se na všechny divadelní ochotníky a recitátory, kolektivy i jednotlivce s výzvou k co neaktivnější spolupráci na vytváření kulturně politických pořadů agitacních středisek. Jsme přesvědčeni, že vaše agitky, pásma, představení přispějí k dosažení cílů, které si klade předvolební období. Z dosavadní činnosti usuzujeme, že ochotníci i recitátoři Severočeského kraje jsou schopni i v tomto významném období prokázat svoji společenskou aktivitu a výzvěme k následování ochotníků a recitátorů v celé ČSSR.“

■ Druhá Národní přehlídka vesnických a zemědělských souborů ČSR se uskutečnila ve Vysokém nad Jizerou od 16. do 22. října s tímto programem: Cyranův kord 1971 (soutěž přednesu monologů) – V. K. Klicpera, Ženský boj (Vysoká Libeň) – P. Karvaš, Půlnoční mše (SZK Žimovice) – King-Carry, Velká zlá myš (ZK Kovosvit Holoubkov) – Balzac, Evženie Grandetová (TJ Sokol Bystře u Poličky) – Molière, Chudák manžel (OB Kunžak) – J. Holý, Kubo (OB Starý Hrozenkov) a Gogol, Ženitba (OB Studenec). Referovat o přehlídce budeme, jakmile nám to výrobní lhůta měsíčníku umožní.

SLABIKÁŘ AMATÉRSKÉ SCÉNOGRAFIE

MILOŠ HONSA

Poslední lekce vycházela ze zkušeností a praxe profesionálního divadla. Ale je pochopitelné, že i amatérský výtvarník musí postupovat touto cestou, aby dosáhl dokonalosti, protože scénický návrh a jeho realizace musí bezpodmínečně podtrhovat režisérův záměr a scéna je neodmyslitelným prvkem jevištního díla. Na velkých jevištích (ochotnická divadla jich mají dosti k dispozici) si může výtvarník dovolit pustit uzdu své výtvarné fantazii, ovšem s mírou, vkusem a s jasným záměrem. Ovšem i na malých jevištích, a těch je daleko více, je možno scénický záměr dobře a umělecky odpovědně realizovat. Je třeba předem promyslet technické možnosti jeviště, zjednodušit montáž a přestavby. Není nutno se vždy držet toho, co autor předpisuje. Autor jen informuje režiséra o prostředí, seznamuje ho s dobou, s nábytkem, s rekvizitami. Na malých jevištích vycházíme z náznakové scény, která však nesmí ztrácet v náznaku reálnost. Na malých scénách musí režisérův a výtvarníkův vtip a nápaditost pracovat daleko více než na scénách velkých. Důležitá je volba materiálů. Jiná na velkých scénách a jiná na malých jevištích. Výtvarník také nesmí zapomínat na funkčnost scény, nesmí si dovolit přecpávat jeviště něčím, co nehraje. Heslem malých scén je střídmost, účelnost a pravdivost. Nemají smysl plány, které lze uskutečnit jen nedokonalé.

Při volbě materiálů předem zvážíme možnost jejich dosažení, zpracování a užití. Ne do každé hry je možno použít každý materiál.

Na rámování kulís používáme klasický materiál — laťovinu. Lze použít tenkostěnné trubky, ovšem jen tehdy, je-li scénický návrh záměrně na trubkách stavěn a ne do každé komedie. Potahový materiál: slabá nebo silná juta, plátno, kaliko, molino, uvutan, mul. Zajímavým prostředkem k potahování rámů je široký gumový proužek, připevňovaný na stejné vzdálenosti od sebe. (Podvazková guma, široký kaloun.) Výrazným materiálem je také drátěná síť. Je to ovšem drahý materiál, ale efektivní, s velkými možnostmi prosvěcovacími. Na plastické doplňky používáme hobru, polystyren, jutu, papírovou kassírku. Jsou ještě jiné možnosti potahu, ale drahé: samet, tyl, silon, průhledné materiály z umělých hmot, lýkové rohože, atlas.

Kulísové doplňky (mříže, zábradlí) vyrábíme z pancéřovaných trubek (elektro), z rákosy, silnějšího drátu, dřevěných lišt. Pomáháme si provazem, sololitem, plastikem a fantazií.

Charakteristickým rysem současných divadelních inscenací je touha po dosažení realistického účinku a jasný odklon od iluzionismu. Současnost vytlačila z jeviště starou malířskou školu a dává přednost moderní výtvarné scénografii. Proto jsou při výběru materiálů nesmírné možnosti, na jevišti lze sledovat jednoznačný přechod od plochých malovaných dekorací k trojrozměrným a hladké povrchy jsou nahrazovány strukturou.

závěs — opona

zábradlí

praktikábl

schodiště

dveře
směr otevírání

lavice

postel

skříň

telefon

lustr

stol. lampa

židle

světelná rampa svisle

světelná rampa
směřovaná

stěny

propadlo

šikma

okno

stůl

psací stůl

krb

zásuvka

reflektor
směr — výška od země

ušák — křeslo

křeslo

taburety (sedačky)

Miloš Honsa: Scénický návrh ke hře Sen noci svatojánské

Při nasvětlování scény výtvarník dbá, aby uplatnil použitý materiál v dané kompozici a aby vynikly kontrasty a siluety.

Na závěr kapitoly o jevišti bych chtěl vzpomenout důležitého údobí ve vývoji divadelní dekorace od řemesla k umění. Je to éra Meiningenských. V 70. a 80. letech vedl v Meiningách dvorní divadlo meiningenský vévoda Jiří, který převzal inscenační zkušenosti proslulých vídeňských režisérů Laubeho a Ingelstedta. Meiningenští umocnili výtvarné prostředky jeviště k nevidaným možnostem. Objevíli novou divadelní složku: scénickou náladovost dekorací. Náladovost a historická věrnost byli hlavními přednostmi meiningenské dekorace. Snažili se v divákovi vyvolat nejpřesvědčivější a nejpravdivější představu doby a místa. Meiningenští použitím svého inscenačního principu dosáhli v Evropě obrovských úspěchů a zakrátko je začala napodobovat všechna velká divadla. Jejich sloh se stal postupně šablonou, která ovládla celou evropskou činohru až do 90. let. V Rusku Meiningenští zapůsobili na slavné Umělecké divadlo, jehož režisérem byl K. S. Stanislavskij. On tento směr přivedl k nejdokonalejším a nejhlubším účinným v inscenacích her Čechova, Gorkého, Tolstého, Gribojedova, Ibsena a jiných. Na českých jevištích tvořili pod jejich vlivem Josef Šmaha, Jakub Seifert, Gustav Schmoranz, Jaroslav Kvapil a další.

Pokračování

• — (MÍT NÁPADY DOVOLENO)

Rubriku vede JINDRA DELONGOVÁ

ŠTAFETA PŘÁTELSTVÍ

Děti ze souboru ZK Karosa z Vysokého Mýta plní úkoly Štafety. Nejdříve další pokračování naší povídky:

NEOBYČEJNÉ PRÁZDNINY

Děti se s hrůzou ohlédly. „Konečně vás mám!“ ozval se venku hromový hlas a zaskřípal klíč v zámku. Malí vězni zůstali jako přimrazení. S bušícím srdcem naslouchali těžkým krokům, které se pomalu vzdalovaly. Co teď? — Konečně našel Petr zbytek své odvahy a prohlásil: „...“

Tak to byl první úkol. A druhý? Ten si tentokrát členové „Skumaforu“ vymysleli opravdu složitý: napsat scénku pro dvanáct hrajících osob a ke všemu pouze z otázek a odpovědí! Ovšem Vysokomýští se tak hned něčeho nezaleknou. Čtrnáctiletá Jana Mlejnková napsala „Hru na detektiva“, ve které opravdu hraje dvanáct dětí a text je opravdu jen z otázek a odpovědí a ke všemu je zde ještě i hádanka pro pozorné čtenáře-detektivy:

HRA NA DETEKTIVA

(Honza stojí proti hloučku jedenácti dětí a hraji si na detektiva)

Detektiv Honza: Víte, že se Janě ztratila stokoruna, co měla na zaplacení obědů ve školní jídelně?

Jana: Ano, z této aktovky v deset hodin.

Detektiv Honza (zahazuje vyšetřování): Cos dělal o přestávce ty, Pavle?

Pavel: Procházel jsem se po chodbě s Jirkou.

Detektiv Honza: A ty, Karle?

Karel: Mám službu, myl jsem tabuli.

Detektiv Honza: A kdes byla ty, Jiřino?

Jiřina: Zalévala jsem květiny na chodbě.

Detektiv Honza: A jaké alibi má Zdena?

Zdena: S Věrkou jsme dodělávaly nástěňku.

Detektiv Honza: Je to pravda, Věro?

Věra: To se ví.

Detektiv Honza: Tys byl také ve třídě, Petře?

Petr: Kdepak, dopisoval jsem domácí cvigro — v tělocvičně na koze.

Detektiv Honza: Viděl ho někdo?

Mirek: Já. Koze jsem držel kratší nohu, aby se nekývala.

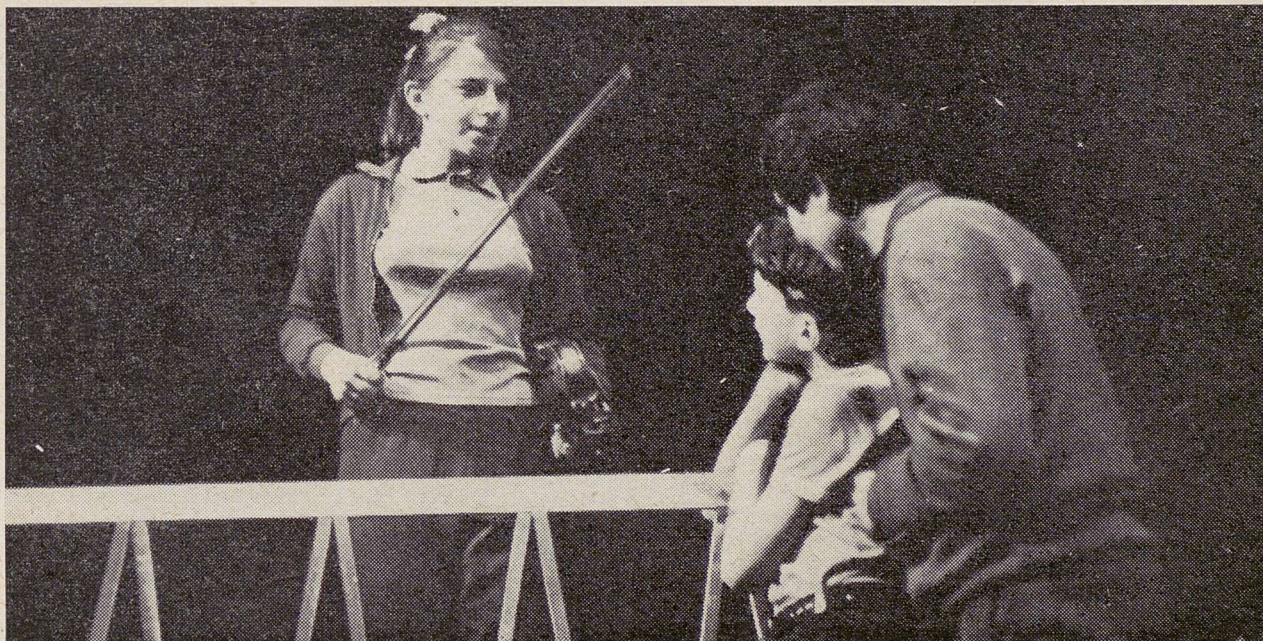
Detektiv Honza: Kdo ještě nebyl vyslýchán?

Jitka: Já. Svačila jsem na chodbě hned za dveřmi.

Detektiv Honza: A ty, Zdeňku?

Zdeňk: Já dočítal detektivku.

Detektiv Honza: A poslední podezřelý?

Hra na robinzony

Jirka: Celou přestávku jsem připravoval s naší třídní v kabinetě mapy na zeměpis.

Detektiv Honza: Tobě věřím, (obrací se k ostatním) ale z vás jeden lhal, a to je pachatel; já už ho mám; (k obecenstvu) znáte ho také?

Předpokládáme, že si čtenáři přečetli „Hru na detektiva“ ještě jednou velmi pozorně a že už nyní znají pachatele a mohou klidně číst dál, co nám o souboru z Vysokého Mýta napsala za všechny děti žákyně 9. třídy ZDŠ Marcela Bauerová:

Bylo mi deset let, když jsem v roce 1967 trochu se strachem vstoupila poprvé na jeviště, kde měl svou schůzku dětský dramatický kroužek ZK Karosa, který vede soudruh učitel Josef Mlejnek. Ale moje obavy a představy o práci v divadle se brzy rozplynuly. Bylo to všechno jinačí — a mnohem hezčí. Chtěli jsme všichni dohromady napsat hru z dětského prostředí. Ze začátku to byly samé improvizace na motivy knihy J. Verna „Dva roky prázdnin“. Z těchto improvizací vznikla vlastně celá „Hra na Robinzony“. Vymýšleli jsme si děj, osoby a sami je hráli. Moc se mi to líbilo. A to nadšení nad mým prvním zájezdem s divadlem! Bylo to do Vrchlabí, kde naše představení bylo součástí oslav MDD. Kolem divadla bylo mnoho lákavých stánků s různými dobrotami, soutěžilo se o ceny a krojovaná skupina hrála a zpívala velmi pěkně lidové písničky. A tak není divu, že malé děti (mezi nimi i já), které měly delší přestávku mezi jednotlivými výstupy na jevišti, se rozprchly každý k jiné boudě. Najednou se přede mnou objevila ustrašená tvář jedné dívky z našeho kroužku: „Vždyť už máte být dávno na scéně!“ To byl let! Všichni z toho byli už nervózní. Nestačili jsme si ani pořádně nasadit indiánské členky a hned na jeviště. Ale ještě jsme to stihli.

Druhý rok jsme vlastně žádnou hru nedělali. Formou her a soutěží jsme se učili soustřeďovat vědomí, pohybovat se, hrát bez rekvizit. Z našich pokusů vzniklo pásmo soutěží „Kdo z koho“. Ze všech zájezdů, které

jsme s tímto pásmem podnikli, si nejlépe pamatuji na zájezd do Kroměříže. Ohromné moderní divadlo ve mně vyvolalo stísněné pocity. Podařilo se mi ještě se dvěma děvčaty ve velké budově divadla pořádně zabloudit. Naštěstí jsme se vrátily včas.

Další snímek z inscenace Hra na robinzony

Když jsem chodila do 7. třídy, začali jsme dělat to, po čem jsem dávno toužila — pohádku. Zde se vyskytl nový problém — kostýmy. Celá pohádka čerpá opět z našich nápadů, jako bychom si na divadlo jen hráli. Vytvářeli jsme kostýmy z kusů barevných látek. Na zkouškách se pořádaly přehlídky „modelů“. Sami jsme byli překvapeni, jaké nesčetné množství variant a možností nabízí taková stará látka, která se do té doby někde povalovala. A tak dostali králové i princezny, hastrmani i čerti zbrusu nové kostýmy, ve kterých se nám výborně hrálo. „Zlatá brána“ byla jedna z nejhezčích her, které jsme napsali a hráli.

Ale nejvíce mne překvapil soudruh učitel s nápadem, hrát divadlo opět podle jedné verneovky, podle „Cesty kolem světa za 80 dní“. Zнала jsem tuto knihu a věděla jsem, že je plná děje a napětí a že oslavuje některé technické vymoženosti, jako např. expresní vlak, oceánské parníky apod. A jak to dostat na jeviště? K mému překvapení se z toho divadlo udělat dalo a docela pěkně. Kostýmy jsme opět vytvářeli z barevných látek. Ale udělat kostým pro takového suezského jeláha nebo indického brahmána vyžadovalo trochu znalosti o zemích, do kterých jsme se s panem Foggem měli vydat. Při besedě o Indii jsme četli výňatky z díla Rabíndranátha Thákur, čínskou kulturu jsme poznali ze „Zpěvů staré Číny“. Scénu jsme vytvářeli ze židlí, stolů a látek.

Mnoho hezkých chvil jsme zažili při zájezdech. Objeli jsme s divadlem skoro celou republiku. Svitavy, Žamberk, Žďár nad Sázavou, Sobotku a obzvlášť rádi vzpomínáme na Trnavu a na 41. Jiráskův Hronov. Budu na tento zájezd vždy ráda vzpomínat. Prostředí Hronova, kde všechno voní divadlem, je něco nevyslovitelného, ale pro každého kdo dělá divadlo a dělá ho rád, něco úžasně krásného.

To, co jsem napsala, není zdaleka všechno, co v dramatickém kroužku děláme. Ale práce v něm nás vždycky bavila a snažili jsme se svými hrami bavit i jiné děti.

A nyní nezbyvá, než předat Štafetu dál. Hezký, ale pro nás na uveřejnění trochu dlouhý dopis poslali Vysokomýštsí divadelnímu kroužku ZDŠ v Rožince. Vám prozradíme aspoň úkoly, které putují z Vysokého Mýta do Rožinky.

1. Pokračovat v povídce „Neobyčejné prázdniny“. Ovšem situace je zrovna tak zápleklitá, že začneme mít vážné obavy o další osud malých hrdinů.

2. Dokončit načatou „Záhadu zimního podvečera“:

Byl zimní podvečer. Domovnice seděla ve vytopeném pokoji a pozorovala stíny, kradoucí se po stěnách. Pojednou cvakly domovní dveře. Domovnice zaslechla těžké kroky na schodech. Pak se ozvalo zazvonění a po chvíli se otevřely dveře bytu v prvním poschodí. Chvilku bylo ticho, pak bylo slyšet dupot, následoval zděšený výkřik a vzápětí něco těžkého dopadlo na podlahu. Domovnice uslyšela, jak nahoře někdo smýká těžkým předmětem. Za okamžik kdosi pustil vodu v koupelně. Po chvíli hučení vody ustalo a rozhostilo se mrtvé ticho.

Poděšená domovnice se tiše kradla na chodbu. Tam zastihla pana Kalinu, který bydlel v onom tajemném bytě v prvním patře, jak se vrací domů.

„Pani Kalino, nechoďte tam! U vás v bytě se stalo něco hrozného!“ vyhrkla zděšená domovnice.

„Ale pani Vyskočilová, to máte z té věčné četby detektivek!“ smál se pan Kalina a klidně se pustil po schodech nahoru. Klíč zarachotil v zámku a ozval se výkřik.

To už domovnice nevydržela. Ozbrodila se mokřým hadrem a šla pomalu nahoru. Cestou po schodech slyšela pleskání a výkřiky. Dveře byly pootevřené. Paní Vyskočilová vešla a ...

Úkol pro divadelní soubor ZDŠ Rožinka: Napište, co domovnice viděla! Popište, co se v bytě odehrálo před příchodem pana Kaliny!

HVÍZDÁLEK A JINÁ PŘEKVAPENÍ

Je to vždycky stejné. Když přijde pozvání na zahraniční zájezd, všichni se moc těší. Ale pak pomaloučku přicházejí pochyby. Tíha odpovědnosti uléhá i na ty nejmenší: Bude se naše hra líbit, budou nám rozumět, neuděláme ostudu?

Na odpověď jsme museli tentokrát čekat celý týden, protože vystoupení Pirka na Divadelním festivalu mladých v Hamburku bylo zařazeno až na závěr.

Ale začneme pěkně popořádku. Nejdříve jsme byli oficiálně přijati na radnici, s občerstvením a livrejovými sluhy, takže se všichni bavili jen šeptem a malí kluci se chovali přímo vzorově, ani by je maminky nepoznaly. Jako by nám je někdo vyměnil! Jen aby jim to nezůstalo, copak by takhle mohli hrát „Zahradu“? Naše obavy se ovšem brzo ukázaly zbytečné. Jen co nás naši hostitelé zavezli na projížďku přístavem, hned jich bylo všude plno. První objevili československou vlajčku na přídi malého výletního parníku, kterým jsme projížděli rozsáhlým přístavem, nahlas se podívovali obrovským parníkům, jeřábům — všemu, co znali jen z knih. Dva z nich, Miša a devítiletý Standa, byli vůbec poprvé na zahraničním zájezdu. Museli jsme totiž přeočadit dva chlapce, kteří ze svých rolí vyrostli.

Ano, naši hostitelé mysleli na nejmladší členy souboru

a připravili pro ně vše, co může malé kluky zajímat: návštěvu televizní věže, výlet k moři, projížďku Hamburgem, prohlídku zoologické zahrady a taky první velké překvapení – představení – docela divadelní představení se vším, co k tomu patří: s hudbou, se světy, barevnými rekvizitami, režie – dá se říci na jedničku. A hlavní představitelé? Čtyři delfíni, poslouchající na slovo. Vidět je takhle, na dosah ruky, to je něco úplně jiného, než se jim obdivovat na obrazovkách televizorů. Jeden si dokonce zatrucuje, nechce poslechnout, ale i to je zřejmě režijní záměr pro obveselení mladého obecnstva.

A druhé, neobyčejně zajímavé divadelní představení jsme viděli v malém profesionálním divadle pro děti. Museli jsme v něm vzpomínat na všechny ty dlouhé diskuse o dětské fantazii. Na ty nesčetné námítky a tvrzení, že děti chtějí mít na scéně realistické kostýmy, kulisy, nalíčené herce. Protože to všechno tady chybělo. A přece se celé dvě hodiny neprestalo velmi malé obecnstvo (většinou školní děti) bavit.

Hra se jmenovala „Hvízdálek“ a byla o malém klukovi, který měl s dospělými těžkosti proto, že si rád hrál, poskakoval, hvízdal. Nevrlý domovník dokonce dal kvůli tomu rodině výpověď. Nakonec, za velmi aktivní pomoci dětského obecnstva, všechno dobře dopadlo. Ale nejde o hru samu, jde o způsob, jakým byla provedena. Herci přišli na scénu nenamaskovaní a v civilním oblečení, představili se dětem, přivítali je a pak jeden z mladých herců vysvětlil, že hra je o malém desítiletém chlapci, ale oni že jsou všichni dospělí. A pak se ptal, nebude-li dětem vadit, když toho malého Hvízdálka bude hrát on, když je už dospělý. Děti souhlasily a neměly také nic proti tomu, že jeden z herců bude hrát nejen roli strýce, ale také hubatou tetu – protože se nedostávalo ženských představitelů. Od té doby vcházel tento herec na scénu střídavě jako strýc i jako teta. Jen si dal na hlavu široký klobouk, na krk líšku a do ruky taštičku a už na něj děti pokřikovaly „tetičko“. Vůbec děti do hry zasahovaly velmi aktivně, radily a pomáhaly Hvízdálkovi a jaksi jim vůbec nevadilo, že je to dospělý člověk. Docela uvěřily i imaginární hostině bez talířů, lžic a skutečných jídel. Prostě se na začátku představení domluvili herci s dětmi, že si tu budou společně hrát. Na závěr se herci opět s dětmi rozloučili, šli mezi ně do hlediště a s těmi nejmenšími vyšli před divadelní budovu – vedli je pěkně za ruce. A už se ani do budovy nevraceli. Byli v civilu, nenalíčení, a tak vlastně odcházeli domů společně s diváky.

Přísálí divadla je bohatě vyzdobeno dětskými dopisy a kresbami, které děti po představení do divadla posílají. Zajímá nás samozřejmě provoz divadla. Dozvídáme se od mladého ředitele, že divadlo je soukromé a nedostává žádnou subvenci. Musí si na sebe vydělat, nemá stálý soubor, herci jsou najímáni pro určitou roli. Hraje se denně, každá hra celé tři měsíce a pak nová hra s novými herci. Byli jsme přesvědčeni, že jde o stálou skupinu mladých lidí, hráli s takovou chutí a měli tak krásný vztah k dětem. Někteří sice hrají v divadle častěji, ale o stálém souboru se nedá hovořit, pan ředitel nemůže přece platit herce, pro kterého zrovna nemá roli.

Mimofestivalový program byl tedy velmi bohatý. Hostitelé se o soubor starali vzorně. Celý festival probíhal večer a nebyl určen dětskému obecnstvu, ale mladým lidem. A tak mladší polovina souboru musela večer na kutě a na festivalová představení chodit jen ti starší. Festival byl nesoutěžní, ale po každém představení probíhala dlouhá, nelítočná diskuse, které se mohl zúčastnit každý. Byli zde vždy členové souboru, diváci, vedení festivalu. Nikdo si nenechal nic pro sebe a představení byla odborníky a diváky rozebrána tak, že nezůstal kámen na kameni. Výměna názorů byla často velmi vzrušená a trvala dlouho do noci.

A největší překvapení – zaměření festivalu. To, co a jak zde studentská a dělnická mládež hrála, bylo divadlo pokrokové a v našem smyslu slova angažované. Skupina studentů z Hamburku hrála např. Jarryho Krále Ubu jako podobenství o zvůli fašismu a militarismu, při nástupech armád byl hrán známý nacistický pochod... Nebo muzikál „Halleluja Billy“ z amerického prostředí byl protestem proti rasismu, na závěr dokonce vyšel jeden z herců před oponu a prohlásil, že rasismus není jen problémem USA a že je nutno proti němu bojovat. Neangažovaněji vyznělo představení Brechtovy Matky (podle Gorkého), hrané patnáctiletou mládeží z dělnické čtvrti. Na jednoduché scéně, vyzdobené rudým praporem s Leninovým portrétem, recitovali mladí lidé s velkým zaujetím výzvu k rozbití kapitalismu – a v diskusi po představení dovedli spolu se svým učitelem velmi přesvědčivě obhájit své názory. – Všechna představení ovšem nebyla takto politicky angažovaná, v jiných zdůrazňovali vedoucí zvláště radost mladých lidí ze hry.

Přišel i den našeho vystoupení. Divadlo jsme měli od rána k dispozici. Čím více se blížila hodina „H“, tím více tížily pochybnosti a obavy. Začínáme. Malý Standa hraje poprvé a bere to nesmírně vážně: s velkým zaujetím přichází k brance do zahrady, prohlíží své poklady v kapsách – a obecnstvo se najednou směje a tleská a směje – a tak už to jde celý večer. Nálada je báječná, Standa vykřikuje za scénou: „Oni nám rozumí!“ – A pak je konec a skandovaný potlesk. Diskuse začala otázkou, jakého triku používáme, že jsou děti na scéně tak přirozené. Odpověděla jsem jim Dismanovým „Naučit děti hrát divadlo, znamená odnaučit je hrát divadlo“. Další diskutéři doznali, že všemu rozuměli – ovšem jistě pomohly podrobné obsahy hry, které dostali všichni diváci před představením, takže mohli jen sledovat, zda se skutečně na scéně odehrává to, co se jim slibovalo. Další dotazy se jen hrnou, je tu mnoho chvály – a my máme velkou radost, že jsme přece jen neudělali ostudu, že jsme sem nejeli zbytečně, že nám to prostě vyšlo. A už se všichni těšíme domů.

J. D.

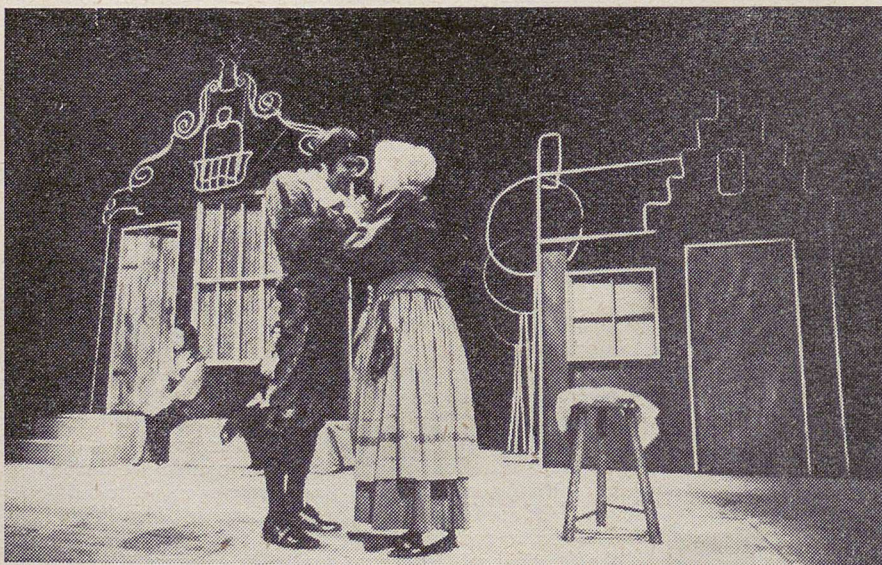
DIVADLO V PŘÍRODĚ

Škoda, že velká řada amatérských souborů opustila dobrou tradici minulých let – inscenovat divadelní představení v přírodě. Děhylovští ochotníci, jako jedni z mála, však hrají v přírodě již po mnoho let. Na počest 50. výročí za-

ložení KSČ uvedli hru Aloise Jiráska Otec, ze které je i náš snímek. Bylo to představení dobře odvedené, s působivými komparsovémi scénami a hlavně s bezprostřední atmosférou, ke které přispělo i malebné přírodní prostředí.

J. B.

Belgický soubor ve Svitavách

■ Na programu krajské divadelní přehlídky Západočeského kraje, uskutečněné v říjnu v Mariánských Lázních, byly tyto hry: Kdež jest, Ábele, bratr tvůj (Radnice), Racek (Plzeň), Léto sedmnácté panenky (Karlovy Vary), Lotras Buriburda (Horní Slavkov), Skvrny na slunci (Františkovy Lázně) a Brouk v hlavě (Mariánské Lázně).

■ Ústřední dům lidové umělecké tvorivosti vydal pro předvolební období dva sborníky: Vážně i vesele a Zpěv lásky k životu. Souborům malých jevištních forem se dostávají materiály, které lze tvůrčím způsobem realizovat. Sestavovatelem obou příležitostných sborníků je B. Frágnér.

■ Na začátku sezóny se vydalo na zájezdy MOSKEVSKÉ OBLASTNÍ ČINOHERNÍ DIVADLO, které ročně absolvuje cesty v délce třicet tisíc kilometrů. Veze s sebou mimo jiné hru B. Vasiljeva A hvězdy jsou němé a Tři minuty Martina Gowa od G. Borovika.

BELGIČTÍ OCHOTNÍCI U NÁS

Koncem srpna a začátkem září hostoval ve Svitavách belgický ochotnický soubor z Antverp. Odbor školství a kultury ONV spolu s JKP - ROH připravily belgickým hostům pěkný týden. Belgičtí ochotníci sehráli dvě představení hry Zrcadlo lásky. Jejich vystoupení byla přijata se zájmem a jejich dobrá umělecká úroveň byla obecně oceněna. Hostitelé seznámili vzácné hosty s kulturními památkami svitavského okresu. V Poličce zhlédli film Otvírání studánek a uctili památku významného skladatele Bohuslava Martinů. Také prohlídka litomyšského zámku se líbila, zvláště pak koncert v malém zámeckém divadélku.

Belgičtí hosté se na každém kroku seznámili s naším životem a přednostmi socialistického zřízení. Na závěrečném večeru v Bystřem u Poličky nás ujistili svými sympatiemi. Líbilo se jim u nás.

O. ODVÁŘKA

Na titulu snímek z jablonecké inscenace Korczak a děti. Foto Jiří Červinka

Amatérská scéna, ročník VIII (Ochotnické divadlo, ročník XVII), číslo 11, listopad 1971. Vydává ministerstvo kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46. — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Pavel Bošek, Jan Kolář. — Grafická úprava: Nina Roháčová. — Technická redakce: Jana Zubíková. — Adresa redakce: Praha 2, Vinohradská 2, telefon 22 10 57. — Tiskne Státní tiskárna, n. p., závod 2, Praha 2, Slezská 13. — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel. — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. — Vychází jednou měsíčně. — Toto číslo mělo redakční uzávěrku v září 1971.

© Nakladatelství Orbis, n. p., Praha 1971.

JANA JISKROVÁ

V současné době přední členka hereckého souboru Krajského divadla v Kolíně. Její profesionální herecká dráha začala v roce 1960 v pardubickém kabaretním divadle. Potom byla jeden rok členkou plzeňského kabaretního divadla Alfa, kde vystupovala po boku začínajícího Václava Neckáře. Pak následovaly dvě sezóny v divadle v Chebu a konečně od roku 1966 Krajské divadlo v Kolíně.

Zde ji diváci znají již z mnoha dobrých inscenací, kde vytvořila přední role. Byly to např. hry: F. Schiller – Úklady a láska, J. Nestroy – Talisman, L. Aškenazy – Kůže, W. Shakespeare – Večer tříkrálový a mnoho dalších. Dobře ji znají i děti, protože Jana Jiskrová má na svém hereckém kontě i několik úloh Kašpárků v pohádkách. Její poslední rolí je Julie v dramatisaci Otčenáškovy Romea, Julie a tmy.

Z kolínské inscenace dramatisace Otčenáškovy novely Romeo, Julie a tma. Na Sochůrkově snímku J. Jiskrová a J. Ptáčník.